

I

(Seadusandlikud aktid)

MÄÄRUSED

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS (EL) 2021/694,

29. aprill 2021,

millega luuakse programm „Digitaalne Euroopa“ ja tunnistatakse kehtetuks otsus (EL) 2015/2240

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 172 ja artikli 173 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust ⁽¹⁾,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust ⁽²⁾,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ⁽³⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Käesoleva määrusega kehtestatakse programmile „Digitaalne Euroopa“ (edaspidi „programm“) aastateks 2021–2027 rahastamispakett, mis on iga-aastase eelarvemenetluse käigus Euroopa Parlamendile ja nõukogule peamine lähtesumma Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppe, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskava, ⁽⁴⁾ punkti 18 tähenduses.
- (2) Programm tuleks kehtestada seitsmeks aastaks, et ühitada selle kehtivusaeg nõukogu määruses (EL, Euratom) 2020/2093 ⁽⁵⁾ (edaspidi „mitmeaastane finantsraamistik 2021–2027“) sätestatud mitmeaastase finantsraamistiku kehtivusajaga.

⁽¹⁾ ELT C 62, 15.2.2019, lk 292.

⁽²⁾ ELT C 86, 7.3.2019, lk 272.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 17. aprilli 2019. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata) ja nõukogu 16. märtsi 2021. aasta esimese lugemise seisukoht (ELT C 124, 9.4.2021, lk 1). Euroopa Parlamendi 29. aprilli 2021. aasta seisukoht (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata).

⁽⁴⁾ ELT L 433I, 22.12.2020, lk 28.

⁽⁵⁾ Nõukogu 17. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027 (ELT L 433 I, 22.12.2020, lk 11).

- (3) Käesoleva programmi suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL, Euratom) 2018/1046 ⁽⁶⁾ (edaspidi „finantsmäärus“). Finantsmääruses sätestatakse liidu eelarve täitmise reeglid, sealhulgas reeglid toetuste, auhindade, hangete, eelarve kaudse täitmise, rahastamisvahendite, eelarveliste tagatiste, finantsabi ja välisekspertide tasustamise kohta.
- (4) Vastavalt finantsmääruse artikli 193 lõikele 2 võib toetust anda juba alustatud meetmele, tingimusel et taotleja suudab tõendada vajadust alustada meetet enne toetuslepingu allkirjastamist. Enne toetustaotluse esitamise kuupäeva kantud kulud ei ole siiski rahastamiskõlblikud, välja arvatud asjakohaselt põhjendatud erandjuhtudel. Selleks et vältida liidu toetuses häireid, mis võivad kahjustada liidu huve, peaks rahastamisotsuses olema võimalik sätestada piiratud ajavahemiku jooksul mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 alguses ja üksnes asjakohaselt põhjendatud juhtudel, et meetmed ja nende aluseks olevad kulud on rahastamiskõlblikud alates eelarveaasta 2021 algusest, isegi kui need rakendati ja kanti enne toetustaotluse esitamist.
- (5) Finantsmääruse, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 883/2013 ⁽⁷⁾ ning nõukogu määruste (EÜ, Euratom) nr 2988/95, ⁽⁸⁾ (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ⁽⁹⁾ ja (EL) 2017/1939 ⁽¹⁰⁾ kohaselt tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, sealhulgas meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise, sealhulgas kelmuste ja pettuste ärahoidmist, avastamist, kõrvaldamist ja uurimist, kaotatud, alusetult makstud või ebaõigesti kasutatud summade sissenõudmist ning asjakohasel juhul halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige on Euroopa Pettustevastasel Ametil (OLAF) vastavalt määrustele (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ning (EL, Euratom) nr 883/2013 õigus korraldada haldusjuurdlust, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud kelmust, pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Euroopa Prokuratuuril on määruse (EL) 2017/1939 kohaselt õigus uurida liidu finantshuve kahjustavaid kuritegusid, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2017/1371, ⁽¹¹⁾ ja esitada süüdistusi.

Vastavalt finantsmäärusele peab iga isik või üksus, kes saab liidu vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel igakülgset koostööd, andma komisjonile, OLAFile, kontrollikoja ja tõhustatud koostöös osalevate liikmesriikide suhtes kooskõlas määrusega (EL) 2017/1939 Euroopa Prokuratuurile vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annavad samaväärsed õigused.

- (6) Vastavalt nõukogu otsusele 2013/755/EL ⁽¹²⁾ võivad ülemeremaal või -territooriumidel asuvad isikud ja üksused saada rahalisi vahendeid, kui programmi reeglitest ja eesmärkidest ning võimalikest kokkulepetest liikmesriigiga, millega asjakohane ülemeremaa või -territoorium on seotud, ei tulene teisiti. Komisjon peaks tegema seiret nende programmis osalemise tõhususe üle ja seda korrapäraselt hindama.

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT L 193, 30.7.2018, lk 1).

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlust ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1).

⁽⁸⁾ Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1).

⁽⁹⁾ Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2).

⁽¹⁰⁾ Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1).

⁽¹¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

⁽¹²⁾ Nõukogu 25. novembri 2013. aasta otsus 2013/755/EL ülemeremaal ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta („ÜMTde assotsieerimise otsus“) (ELT L 344, 19.12.2013, lk 1).

- (7) Vastavalt 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe⁽¹³⁾ punktidele 22 ja 23 tuleks käesolevat programmi hinnata teabe põhjal, mis on kogutud seirenormide alusel, mis vastab olemasolevatele vajadustele ja on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679,⁽¹⁴⁾ vältides samal ajal eelkõige liikmesriikidele langevat töökoormust ja ülereguleerimist, ning võttes arvesse digivaldkonna mõõde- ja võrdlusraamistikke. Seirenormid peaksid asjakohasel juhul sisaldama ka kvantitatiivselt ja kvalitatiivselt mõõdetavaid näitajaid, mille alusel saab hinnata programmi mõju kohapeal.
- (8) Programm peaks tagama liidu eelarvega seotud uuenduslike rahastamisvahendite ja -mehhanismide ülima läbipaistvuse ja vastutuse, pidades silmas nende panust liidu eesmärkide saavutamisse nii esialgsete ootuste kui ka lõpptulemuste osas.
- (9) 2017. aasta septembris Tallinnas toimunud digitippkohtumisel ja Euroopa Ülemkogu 19. oktoobri 2017. aasta järeldustes märgiti, et liidul on vaja investeerida majanduse digitaliseerimisse ja leida lahendus oskuste nappusele, et säilitada ja parandada Euroopa konkurentsivõimet ja innovatsiooni ning elukvaliteeti ja sotsiaalset struktuuri. Euroopa Ülemkogu tõdes, et digitehnoloogiale üleminek pakub tohutuid võimalusi innovatsiooniks, majanduskasvuks ja töökohtade loomiseks, aitab suurendada meie ülemaailmset konkurentsivõimet ning suurendab loomingu- ja kultuurilist mitmekesisust. Selleks et saaksime neid võimalusi ära kasutada, tuleb esmalt ühiselt käsitleda mõningaid digitehnoloogiale üleminekuuga kaasnevaid väljakutseid ning vaadata läbi sellest mõjutatud poliitikameetmed.
- (10) Euroopa Ülemkogu märkis eeskätt, et liit peaks kiiremas korras tegelema esilekerkivate suundumustega, hõlmates selliseid küsimusi nagu tehisintellekt ja hajusraamatu tehnoloogia (nt plokiahel), tagades samal ajal andmekaitse kõrge taseme täielikus kooskõlas määrusega (EL) 2016/679 ning digitaalõiguste, põhiõiguste ja eetiliste standardite kõrge taseme. Euroopa Ülemkogu palus komisjonil esitada 2018. aasta alguseks tehisintellekti suhtes võetava Euroopa käsitlusviisi ning kutsus komisjoni üles esitama vajalikud algatused raamtingimuste tugevdamiseks, et võimaldada liidul uurida uutele turgudele sisenemise võimalusi riskipõhiste radikaalsete uuenduste kaudu ning kinnitada oma tööstuse juhtrolli.
- (11) Tugeva Euroopa digimajanduse ja -ühiskonna loomist tõhustaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega loodud Euroopa ühendamise rahastu ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2018/1972⁽¹⁵⁾ kehtestatud Euroopa elektroonilise side seadustiku nõuetekohane rakendamine.
- (12) Komisjon, võttes arvesse uue mitmeaastase finantsraamistiku valikuid, visandas oma 14. veebruari 2018. aasta teatises „Uus tänapäevane mitmeaastane finantsraamistik Euroopa Liidu jaoks, mis võimaldab tõhusalt saavutada tema prioriteete ka pärast 2020. aastat“ Euroopa digitehnoloogiale ülemineku programmi, mis aitaks jõudsalt liikuda aruka majanduskasvu suunas sellistes valdkondades nagu kõrge kvaliteediga andmetaristud, ühenduvus ja küberturvalisus. Programm aitaks kindlustada Euroopa juhtpositsiooni superandmetöötluste, järgmise põlvkonna interneti, tehisintellekti, robotika ja suurandmete vallas. See suurendaks Euroopa tööstuse ja ettevõtja konkurentsivõimet digimajanduses ning avaldaks olulist mõju oskuste nappuse ületamisele ja kõrvaldamisele kogu liidus, nii et kodanikel oleksid digitehnoloogiale üleminekuuga toimetulekuks vajalikud oskused ja teadmised.
- (13) Komisjoni 25. aprilli 2018. aasta teatises „Ühtse Euroopa andmeruumi loomine“ käsitletakse uut meedet, millega astutakse oluline samm liidu ühise andmeruumi suunas – see oleks ühtne digiruum, mille mastaap võimaldab arendada uusi andmepõhiseid tooteid ja teenuseid ning nendega seotud innovatsiooni.

⁽¹³⁾ ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

⁽¹⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

⁽¹⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1972, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik (ELT L 321, 17.12.2018, lk 36).

- (14) Programmi üldesmärgid peaksid olema toetada tööstuse üleminekut digitehnoloogiale ja soodustada innovatsiooni- poliitika, teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse tööstuspotentsiaali paremat ärakasutamist, et sellest oleks kasu kodanikele ja ettevõtjatele kogu liidus, kaasa arvatud liidu äärepoolseimates ja majanduslikult ebasoodsas olukorras olevates piirkondades. Programm tuleks jagada järgmiseks viieks eriesmärgiks vastavalt peamistele poliitikavald- kondadele: kõrgjõudlusega andmetöötlus; tehisintellekt; küberturvalisus ja usaldus; kõrgtasemel digioskused ning digivõimekuse juurutamine ja parim kasutamine ning koostalitlusvõime. Ühtlasi peaks programm kõigis neis peamistes poliitikavaldkondades püüdlema liidu, liikmesriikide ja piirkondlike poliitikameetmete parema kooskõla ning erasektori ja tööstuse ressursside koondamise suunas, et suurendada investeeringuid ja saavutada tugevam koostoime. Lisaks peaks programm suurendama liidu konkurentsivõimet ja majanduse vastupanuvõimet.
- (15) Kõnealused viis eriesmärki on küll eraldiseisvad, kuid üksteisest sõltuvad. Näiteks on tehisintellekti usaldusväärseks vaja küberturvalisust, kõrgjõudlusega andmetöötluse alane võimekus on ülimalt tähtis tehisintellektiga seotud õppimise toetamisel ning kõik kolm võimekuse liiki eeldavad kõrgtasemel digioskusi. Kuigi programmi raames võetavad üksikmeetmed on seotud ühe konkreetse eriesmärgiga, ei tohiks eesmärke vaadelda eraldiseisvatena, vaid pigem koos sidusa paketi tuumana.
- (16) Toetada tuleb väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKEd), kes kavatsevad oma tootmisprotsessides digitehno- loogiale üle minna. Selline toetus võimaldaks VKEdel toetada ressursside tõhusa kasutamise kaudu Euroopa majanduskasvu.
- (17) Programmi rakendamises peaksid kesksel kohal olema Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused, mis peaksid innustama tööstust, eriti VKEsid ja muid kuni 3 000 töötajaga ettevõtteid (keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtted), avaliku sektori asutusi ja akadeemilisi asutusi võtma kõrgtasemel digitehnoloogia laialdaselt kasutusele. Selleks et teha selgelt vahet digitaalse innovatsiooni keskustel, mis vastavad programmi raames kehtestatavatele rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidele, ja digitaalse innovatsiooni keskustel, mis on loodud komisjoni 19. aprilli 2016. aasta teatise „Euroopa tööstuse digitaliseerimine – Kuidas kasutada ühtse digitaalse turu kõiki võimalusi“ alusel ja mida rahastatakse muudest allikatest, tuleks programmi alusel rahastatavad keskused nimetada Euroopa digitaalse innovatsiooni keskusteks. Euroopa digitaalse innovatsiooni keskustest peaksid saama juurdepääsupunktid kõige uuemale digivõimekusele, sh kõrgjõudlusega andmetöötlusele, tehisintellektile, küberturvalisuse võimalustele ning muudele innovatiivsetele tehnoloogiatele, näiteks peamistele progressi võimaldavatele tehnoloogiatele, millega saab tutvuda ka tootmis- ja linnalaborites (i.k. *fablabs*, *citylabs*). Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused peaksid tegutsema ühtse kontaktpunktina, kus pakutakse juurdepääsu testitud ja valideeritud tehnoloogiatele ja propageeritakse avatud innovatsiooni. Peale selle peaksid nad pakkuma toetust kõrgtasemel digioskuste vallas, nagu näiteks koordineerides haridusasutustega töötajatele lühiajalise koolituse ja tudengitele praktika pakkumist. Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste võrgustik peaks tagama kogu Euroopas suure geograafilise katvuse ning toetama äärepoolseimate piirkondade osalemist digitaalsel ühtsel turul.
- (18) Programmi esimesel aastal tuleks avatud ja konkurentsipõhise protsessi käigus luua Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste esialgne võrgustik, kuhu kuuluksid liikmesriikide määratud üksused. Selleks peaks liikmesriikidel olema võimalik esitada kandidaate kooskõlas oma riigisiseste menetluste ning riigisiseste haldus- ja institutsiooniliste struktuuridega. Komisjon peaks enne liikmesriigi territooriumil Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuse valimist võtma võimalikult suurel määral arvesse selle liikmesriigi arvamust. Liikmesriigid võiksid avatud ja konkurent- sipõhise protsessi käigus määrata kandidaatideks üksused, kes juba täidavad digitaalse innovatsiooni keskuste ülesandeid Euroopa tööstuse digitaliseerimise algatuse raames. Komisjonil peaks olema õigus kaasata valikuprotsessi sõltumatud välisekspertid. Komisjon ja liikmesriigid peaksid liidu ja riigi tasandil vältima pädevuse ja ülesannete mittevajalikku dubleerimist. Seetõttu tuleks keskuste määramisel ning nende tegevuse ja koosseisu kindlaksmääramisel võimaldada piisavat paindlikkust. Selleks et tagada kogu Euroopas suur geograafiline katvus ning tehnoloogiate ja sektorite katvuse tasakaal, võidakse võrgustikku edaspidi avatud ja konkurentsipõhise protsessi käigus laiendada.

- (19) Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused peaksid arendama piisavat koostoiimet asjakohaste meetmetega, mida rahastatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/695⁽¹⁶⁾ kohaselt loodud teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammist „Euroopa horisont“ (edaspidi „programm „Euroopa horisont““) või muudest teadusuuringute ja innovatsiooni programmidest, Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudiga (EIT), mis on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega, eelkõige selle teadmus- ja innovatsioonikogukondadega, ning ka olemasolevate võrgustike nagu Euroopa ettevõtlusvõrgustik (*Entreprise Europe Network*) või Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/523⁽¹⁷⁾ kohaselt loodud programmi „InvestEU“ nõustamiskeskus.
- (20) Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused peaksid toimima vahendajana, et tuua kokku tööstused, ettevõtjad ja haldusasutused, kes vajavad uusi tehnoloogilisi lahendusi, ning ettevõtjad, eelkõige iduettevõtjad ja VKEd, kellel on olemas turukõlblikud lahendused.
- (21) Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuseks võib valida õigussubjektide konsortsiumi vastavalt finantsmääruse artikli 197 lõike 2 punktile c, mis võimaldab üksustel, millel kohaldatava riigisese õiguse kohaselt puudub juriidilise isiku staatus, osaleda toetuse andmise menetluses, tingimusel et nende esindajad on volitatud võtma üksuste nimel juriidilisi kohustusi ja et üksused pakuvad samaväärseid tagatise liidu finantshuvide kaitsmiseks kui juriidilised isikud.
- (22) Euroopa digitaalse innovatsiooni keskustel peaks olema lubatud vastu võtta toetusi liikmesriikidelt ja osalevatelt kolmandatelt riikidelt, sealhulgas liikmesriikide ja kõnealuste kolmandate riikide ametiasutustelt, rahvusvahelistelt organisatsioonidelt või asutustelt ning erasektorilt, eelkõige Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste liikmetelt, aktsionäridelt või partneritelt. Euroopa digitaalse innovatsiooni keskustel peaks samuti olema lubatud kasutada oma varadest ja tegevusest saadud tulusid, annakuid, annetusi ja eraisikutelt saadud osamakseid ning rahastust programmist ja muudest liidu programmidest, muu hulgas toetuste vormis.
- (23) Programmi tuleks rakendada oluliste digivõimekuse vormide tõhustamise ja nende kasutamist laiendavate projektide kaudu. See peaks hõlmama liikmesriikide ja vajaduse korral ka erasektori poolset kaasrahastamist. Kaasrahastamise määr tuleks kehtestada tööprogrammis. Erandina üldreeglit, peaks olema võimalik katta liidu rahastamisega kuni 100 % rahastamiskõlblikest kuludest. Eelkõige tuleks selliseks rahastamiseks saavutada hangete kriitiline mass, et saada sama raha eest paremat kvaliteeti ja tagada Euroopa tarnijatele koht tehnika arendamise esirinnas.
- (24) Programmi poliitikaeesmärke tuleks täita ka määrusega (EL) 2021/523 loodud programmi „InvestEU“ rahastamisvahendite ja eelarveliste tagatiste kaudu.
- (25) Programmi meetmeid tuleks kasutada liidu digivõimekuse täiendamiseks ning turutõrgete või mitteoptimaalsete investeerimisolukordade lahendamiseks proportsionaalsel viisil ilma erasektori rahalisi vahendeid dubleerimata või välja tõrjumata ning neil meetmetel peaks olema selge Euroopa lisaväärtus.
- (26) Selleks et saavutada programmi kehtivuse ajal maksimaalne paindlikkus ja tekitada programmi komponentide vahel koostoiime, peaks olema võimalik rakendada iga erieesmärki kõigi finantsmääruse kohaselt kasutada olevate vahendite abil. Eelarve täitmise mehhanismidest tuleks kasutada eelarve otsesest täitmist ja eelarve kaudset täitmist, juhul kui liidu rahastamist tuleb kombineerida muude rahastamisallikatega või kui eelarve täitmine eeldab ühiselt juhitavate struktuuride loomist. Lisaks on komisjonil lubatud teha iga-aastase eelarvemenetluse kontekstis ja kooskõlas finantsmäärusega ettepanek kõrvale kalduda käesolevas määruses sätestatud soovituslikest summadest eelkõige uutele arengusuundumustele ja vajadustele, näiteks uutele tehnoloogiatele reageerimiseks.

⁽¹⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamisreeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 1).

⁽¹⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/523, millega luuakse programm „InvestEU“ ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 30).

- (27) Selleks et tagada rahaliste vahendite tõhus jaotamine liidu eelarvest, on vaja tagada kõigi programmi raames ellu viidavate meetmete ja tegevuste Euroopa lisaväärtus ning vastastikune täiendavus liikmesriikide tegevustega; samas tuleks püüda saavutada kooskõla, vastastikune täiendavus ja koostoime rahastamisprogrammidega, millega toetatakse omavahel tihedalt seotud poliitikavaldkondi. Ehkki asjakohased tööprogrammid tagavad järjepidevuse eelarve otsese täitmise ja eelarve kaudse täitmise raames rakendatavate meetmete puhul, tuleks selleks, et tagada ka eelarve otsese täitmise ja eelarve kaudse täitmise käigus eraldatavate rahaliste vahendite ning eelarve jagatud täitmisel hallatavate rahaliste vahendite järjepidevus ja vastastikune täiendavus, sisse seada komisjoni ja asjaomaste liikmesriikide vaheline koostöö, järgides Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi ning Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahalise toetamise instrumendi suhtes kohaldatavad finantsreeglid aastateks 2021–2027) (edaspidi „ühissätete määrus 2021–2027“) kohaldatavaid sätteid.
- (28) Liidu kõrgjõudlusega andmetöötuse võimekus ja sellega seotud andmetöötus peaksid võimaldama kõrgjõudlusega andmetöötuse laialdasemat kasutamist tööstuses ja üldisemalt avalikku huvi pakkuvates valdkondades, et kasutada ära ainulaadseid võimalusi, mida pakuvad superarvutid ühiskonnale näiteks tervise, keskkonna ja julgeoleku valdkonnas ning samuti tööstuse, eelkõige VKEde konkurentsivõime seisukohast. Maailmatasemel superarvutite omandamine kindlustaks liidu tarnesüsteemi ning aitaks juurutada simulatsiooni, visualiseerimise ja prototüüpide valmistamise teenuseid ning tagaks samal ajal kõrgjõudlusega andmetöötuse süsteemi, mis on kooskõlas liidu väärtuste ja põhimõtetega.
- (29) Euroopa Parlament ja nõukogu avaldasid toetust liidu sekkumisele kõrgjõudlusega andmetöötuse valdkonnas. Lisaks kirjutasiid 22 liikmesriiki 2017. ja 2018. aastal alla Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissettevõtte deklaratsioonile, st valitsustevahelisele lepingule, millega nad võtsid kohustuse teha komisjoniga koostööd, et arendada ja juurutada Euroopas tipptasemel kõrgjõudlusega andmetöötuse ja andmetaristute lahendusi, mis oleksid kogu liidus kasutamiseks kättesaadavad teadlastele ning avaliku ja erasektori partneritele.
- (30) Nagu rõhutati mõjuhinnangus, mis on lisatud komisjoni ettepanekule nõukogu määruse kohta, millega asutatakse Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissettevõtte, et saavutada erieesmärki „Kõrgjõudlusega andmetöötus“, peetakse kõige sobivamaks rakendusmehhanismiks ühissettevõtet, mis peaks eeskätt koordineerima liidu ja riikide strateegiaid ja investeringuid kõrgjõudlusega andmetöötuse taristusse ning samuti teadus- ja arendustegevusse, koondama avalikud ja erasektori vahendid ning kaitsma liidu majanduslikke ja strateegilisi huve. Lisaks hakkavad liikmesriikide kõrgjõudlusega andmetöötuse pädevuskeskused nõukogu määruse (EL) 2018/1488⁽¹⁸⁾ tähenduses pakkuma tööstusele, sealhulgas VKEdele ja iduettevõtjatele, teadusringkondadele ja haldusasutustele kõrgjõudlusega andmetöötuse teenuseid.
- (31) Tehisintellektiga seotud võimekuse arendamine on oluline tegur nii tööstuse, teenuste kui avaliku sektori digitehnoloogiale üleminekul. Tehastes, süvameretöödel, kodudes, linnades ja haiglates kasutatakse üha enam autonoomseid roboteid. Tehisintellekti kommertsplatvormid on jõudnud katsetapist edasi reaalsete tervise- ja keskkonna-valdkonna rakendusteni. Kõik suuremad autotootjad arendavad isejuhtivaid autosid ning kõik olulisemad veebiplatvormid ja suurandmete rakendused põhinevad masinõppel. Selleks et olla rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline, on Euroopa jaoks oluline ühendada jõud kõigil tasanditel. Liikmesriigid on seda tunnistanud, olles võtnud konkreetseid kohustusi koostööks koordineeritud tegevuskava raames.
- (32) Algoritmikogud võivad hõlmata suurt hulka algoritme, sealhulgas lihtsaid lahendusi, nagu klassifitseerimise algoritmid, neurovõrgu algoritmid ja kavandamise või lahenduse otsimise algoritmid. Need võivad hõlmata ka keerukamaid lahendusi, nagu näiteks kõnetuvastusalgoritmid, sellistesse autonoomsetesse seadmetesse nagu droonid või isejuhtivad autod integreeritud navigatsioonialgoritmid ja robotitesse paigaldatud tehisintellekti algoritmid, mis võimaldavad neil oma keskkonnaga suhelda ja sellega kohanduda. Algoritmikogud tuleks õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel teha kõigile kergesti kättesaadavateks.

⁽¹⁸⁾ Nõukogu 28. septembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1488, millega asutatakse Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissettevõtte (ELT L 252, 8.10.2018, lk 1).

- (33) Euroopa Parlament juhtis oma 1. juuni 2017. aasta resolutsioonis Euroopa tööstuse digitaliseerimise kohta tähelepanu mõjule, mida avaldab keelebarjäär tööstusele ja tööstuse digitaliseerimisele. Selles kontekstis on väga oluline arendada suuremahulisi tehisintellektipõhiseid keeletehnoloogiaid, nagu automaattõlge, kõnetuvastus, suurandmete tekstianalüüs ning dialoogi- ja küsimustele vastamise süsteemid, et kaitsta keelelist mitmekesisust, tagada kaasatus ning võimaldada inimestevahelist ning inimeste ja masinate vahelist suhtlemist.
- (34) Tehisintellektil põhinevad tooted ja teenused peaksid olema kasutajasõbralikud, vaikumisi õigusnormidega kooskõlas ning pakkuma tarbijatele rohkem valikuvõimalusi ja teavet, eelkõige toodete ja teenuste kvaliteedi kohta.
- (35) Suuremahuliste andmetike ning katse- ja eksperimenteerimistaristu kättesaadavus on tehisintellekti, sealhulgas keeletehnoloogiate arendamise jaoks äärmiselt oluline.
- (36) Euroopa Parlament rõhutas oma resolutsioonis Euroopa tööstuse digitaliseerimise kohta, kui oluline on, et Euroopal oleks küberturvalisuse küsimuses ühtne käsitlusviis, ning tunnistas vajadust parandada teadlikkust. Ta pidas kübervastupidavusvõimet, samuti lõimturbe ja -privaatsuse ning nende vaikesätete rakendamist ettevõtete juhtide ning Euroopa ja liikmesriikide tööstusjulgeoleku poliitika kujundajate väga oluliseks kohustuseks.
- (37) Küberturvalisus on katsumus kogu liidule ning sellega ei saa tegeleda üksnes liikmesriikide algatuste raames. Euroopa küberturvalisuse võimekust tuleks tugevdada, et Euroopa oleks võimeline kaitsma oma kodanikke, haldusasutusi ja ettevõtjaid küberohtude eest. Lisaks peaksid ka tarbijad olema kaitstud, kui nad kasutavad andmesideühendusega tooteid, mida saab häkkida ja mis võivad nende turvalisuse ohtu seada. Selline kaitse tuleks saavutada koos liikmesriikide ja erasektoriga: tuleks välja töötada projekte, mis tugevdaksid Euroopa küberturvalisuse võimekust, tagades nende projektide vahelise koordineerimise ja uusimate küberturvalisuse lahenduste, kaasa arvatud kahesuguse kasutusega projektide, teenuste, pädevuste ja rakenduste laialdase juurutamise kogu majanduses; ühtlasi tuleks koondada kõnealuse valdkonna pädevus, et tagada kriitiline mass ja tippteadmiste olemasolu.
- (38) 2017. aasta septembris esitas komisjon algatuste paketi, milles kirjeldati liidu terviklikku küberturvalisuse käsitlusviisi, eesmärgiga suurendada Euroopa võimekust tulla toime küberrünnete ja -ohtudega ning tugevdada selles valdkonnas tehnoloogia ja tööstuse suutlikkust. See pakett hõlmab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/881⁽⁹⁾.
- (39) Usaldus on digitaalse ühtse turu toimimise üks eeldus. Küberturvalisusega seotud tehnoloogiad, näiteks digiidentiteet, krüptograafia ja sissetungituvastus ja nende rakendamine sellistes valdkondades nagu rahandus, neljanda põlvkonna tööstus, energeetika, transport, tervis ja e-valitsus, on hädavajalikud, et kindlustada veebis tegutsemise ja veebitehingute turvalisus ja usaldusvärsus nii kodanike, haldusasutuste kui ka ettevõtjate jaoks.
- (40) Euroopa Ülemkogu rõhutas 19. oktoobri 2017. aasta järelustes, et digitaalse Euroopa edukaks ehitamiseks vajab liit digiajastusse sobivaid tööturgesid ning haridus- ja koolitussüsteeme; vaja on investeerida digioskustesse ning võimestada kõiki eurooplasi ja neile võimalusi luua.
- (41) Oma 14. detsembri 2017. aasta järelustes kutsus Euroopa Ülemkogu liikmesriike, nõukogu ja komisjoni üles jätkama tööd 2017. aasta novembris Göteborgi sotsiaaltippkohtumisel välja kuulutatud teemadega, sh Euroopa sotsiaalõiguste samm, haridus ja koolitus ning uue Euroopa oskuste tegevuskava rakendamine. Ühtlasi palus Euroopa Ülemkogu komisjonil, nõukogul ja liikmesriikidel analüüsida võimalikke meetmeid, mis käsitlevad digitaliseerimise, küberturvalisuse, meediapädevuse ja tehisintellekti oskustega seotud väljakutseid ning vajadust võtta hariduse ja koolituse suhtes kaasav, elukestval õppel põhinev ning innovatsioonist juhitud käsitlusviis. Vastuseks esitas komisjon 17. jaanuaril 2018 esimese meetmepaketi, milles käsitletakse võtmepädevusi, digioskusi ning ühiseid väärtusi ja kaasavat haridust. 2018. aasta mais avaldati teine meetmepakett, et edendada tööd Euroopa haridusruumi loomiseks aastaks 2025; ka seal on digioskused kesksel kohal. Meediapädevus hõlmab olulisi pädevusi (teadmised, oskused ja hoiakud), mis võimaldavad kodanikel meedia ja muude teabepakkujatega tulemuslikult suhelda ning arendada kriitilist mõtlemist ja elukestva õppe oskusi ühiskondlikust elust osavõtmiseks ja aktiivseks kodanikuks saamiseks.

⁽⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta määrus (EL) 2019/881, mis käsitleb ENISAt (Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet) ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia küberturvalisuse sertifitseerimist ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 526/2013 (küberturvalisuse määrus) (ELT L 151, 7.6.2019, lk 15).

- (42) Arvestades vajadust tervikliku käsitlusviisi järele, tuleks programmis arvesse võtta ka kaasamist, kvalifikatsiooni, koolitust ja spetsialiseerumist, mis lisaks kõrgharidusele on teadmuspõhises ühiskonnas lisaväärtuse loomiseks otsustava tähtsusega.
- (43) Euroopa Parlament märkis oma resolutsioonis Euroopa tööstuse digitaliseerimise kohta, et haridus, koolitus ja elukestev õpe on digiühiskonna sotsiaalse sidususe nurgakivid. Lisaks nõudis ta, et soolise tasakaalu mõõde lisataks kõikidesse digivaldkonna algatustesse, rõhutades vajadust käsitleda soolist ebavõrdsust info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) sektoris, kuna see on väga oluline Euroopa pikaajalise majanduskasvu ja jõukuse seisukohast.
- (44) Kõrgtasemel digitehnoloogia, mida programmi raames toetatakse, nagu näiteks kõrgjõudlusega andmetöötlus, küberturvalisus ja tehisintellekt, on nüüd piisavalt küpsed, et need uurimisetapist edasi viia ning juurutada, rakendada ja liidu tasandil laialdaselt kasutusele võtta. Sarnaselt nende tehnoloogiate juurutamisele eeldavad liidu tasandil reageerimist ka kõrghariduse digioskused. Kõrgtasemel digioskuste, sealhulgas andmekaitsepädevuste koolitused, tuleb muuta mastaapsemaks, neid tuleb rohkem pakkuda ja need tuleb teha kättesaadavaks kogu liidus. Kui seda ei suudeta, võib see takistada kõrghariduse digitehnoloogia sujuvat juurutamist ja kahjustada liidu majanduse üldist konkurentsivõimet. Programmist toetatavad meetmed täiendavad meetmeid, mida toetatakse Euroopa Sotsiaalfond+ist (ESF+), Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF), ning programmist „Erasmus+“, mis kõik on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustega, ja programmist „Euroopa horisont“. Need meetmed on suunatud nii liidu era- kui ka avaliku sektori tööjõule, eelkõige IKT-spetsialistidele ja teistele selle valdkonnaga seotud spetsialistidele ning tudengitele, praktikantidele ja koolitajatele. Mõiste „tööjõud“ tähendab majanduslikult aktiivset elanikkonda ja selle hulka kuuluvad nii töötajad ja tööhõives füüsilisest isikust ettevõtjad kui ka töötud.
- (45) Haldusasutuste ja avalike teenuste digivahendite abil nüüdisajastamine on hädavajalik, et vähendada ettevõtjate, sealhulgas VKEde, ja kodanike üldist halduskoormust, muutes nende suhtluse ametiasutustega kiiremaks, mugavamaks ja vähem kulukaks ning suurendades kodanikele ja ettevõtjatele pakutavate teenuste tõhusust, läbipaistvust ja kvaliteeti, suurendades samal ajal avaliku sektori kulutuste tõhusust. Juba praegu on paljudel avalikku huvi pakkuvatel teenustel ka liidu mõõde ning seega peaks toetus nende rakendamisele ja juurutamisele liidu tasandil tagama, et kodanikud ja ettevõtjad saavad kvaliteetsete ja võimaluse korral mitmekeelsete digiteenuste kasutamisest kasu kogu liidus. Peale selle ergutab selles valdkonnas antav liidu toetus eeldatavasti avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamist.
- (46) Digitaliseerimine võib hõlbustada ja parandada takistusteta juurdepääsetavust kõigi, sealhulgas eakate ja piiratud liikumisvõimega või puuetega inimeste ning äärepiirkondade elanike jaoks.
- (47) Üleminek digitehnoloogiale sellistes avalikku huvi pakkuvates valdkondades nagu tervis, liikuvus, õiguskaitse, Maa või keskkonna seire, julgeolek, CO₂ heite vähendamine, energiataristu, haridus ja koolitus ning kultuur eeldab digiteenuste taristute alalhoidmist ja laiendamist, et võimaldada turvalist piiriülest andmevahetust ja edendada riigi arengut. Nende digiteenuste taristute koordineerimine käesoleva määruse alusel võimaldaks tekkivat koostööd kõige paremini ära kasutada.
- (48) Digitehnoloogiale üleminekust kasu saamiseks on määrava tähtsusega vajalike digitehnoloogiate, eelkõige erieesmärkide „Kõrgjõudlusega andmetöötlus“, „Tehisintellekt“ ning „Küberturvalisus ja usaldus“ alla kuuluvate tehnoloogiate juurutamine ning seda võiksid täiendada muud tipptasemel ja tulevikutehnoloogiad, nagu hajusraamatu tehnoloogia (näiteks plokiahel).
- (49) Digitehnoloogiale üleminek peaks võimaldama kodanikel oma isikuandmetele piiriüleselt ja turvaliselt juurde pääseda ning neid kasutada ja hallata, olenemata enda ja andmete füüsilisest asukohast.
- (50) Liikmesriikide ja Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni riikide e-valitsemise poliitikavaldkonna ja koordineerimise eest vastutavad ministrid märkisid 6. oktoobril 2017. aastal e-valitsemist käsitlevas Tallinna deklaratsioonis, et digivaldkonna areng põhjustab ühiskonnas ja majanduses kardinaalseid muutusi ning seab mitmes valdkonnas küsimuse alla varem väljatöötatud põhimõtete tulemuslikkuse, aga ka üldiselt avaliku halduse rolli ja ülesanded ning nende ülesanne on selliseid väljakutseid ennetada ja juhtida, et kodanike ja ettevõtjate vajadused ja ootused saaksid täidetud.

- (51) Euroopa haldusametuste nüüdisajastamine on digitaalse ühtse turu edukat elluviimist silmas pidades üks põhiprioriteet. Digitaalse ühtse turu strateegia vahehindamisel rõhutati, et haldusametusi tuleb jõulisemalt ümber kujundada ning ühtlasi tuleb tagada, et kodanikel oleks lihtne, usaldusväärne ja sujuv juurdepääs avalikele teenustele.
- (52) Komisjoni 2017. aastal avaldatud majanduskasvu analüüsist selgub, et Euroopa haldusametuste töö kvaliteet mõjutab vahetult majanduskeskkonda ning seepärast on see tootlikkuse, konkurentsivõime, majanduskoostöö, kestliku majanduskasvu, tööhõive ja kvaliteetsete töökohtade soodustamisel otsustava tähtsusega. Eelkõige on tõhusat ja läbipaistvat avalikku haldust ja tulemuslikke kohtusüsteeme vaja selleks, et toetada majanduskasvu ning pakkuda ja kodanikele ja ettevõtjatele kvaliteetseid teenuseid.
- (53) Euroopa avalike teenuste koostalitlusvõime puudutab haldust kõigil tasanditel: liidu, riigi, piirkonna ja kohalikul tasandil. Koostalitlusvõime kõrvaldab siseturu toimimist takistavaid tegureid, kuid lisaks hõlbustab see ka piiriülest koostööd, Euroopa standardite edendamist ning poliitiliste otsuste edukat rakendamist ja pakub ohtralt võimalusi, et vältida piiriüleseid elektroonilisi tõkkeid, parandades veelgi uute ühiste avalike teenuste loomist ja selliste arenevate avalike teenuste koondumist liidu tasandil. Üle-euroopaliste avalike teenuste killustatuse vältimiseks ning põhivabaduste toetamiseks ja toimivaks vastastikuseks tunnustamiseks liidus tuleks toetada terviklikku valdkonna- ja piiriülest koostalitlusvõime käsitlusviisi ning teha seda võimalikult tulemuslikult ja lõppkasutajate vajadustega arvestades. Selline lähenemine tähendab, et koostalitlusvõimet tuleb tõlgendada üldiselt – arvesse tuleb võtta nii tehnilisi kui ka juriidilisi aspekte ja valdkondliku poliitika elemente. Sellest tulenevalt oleks tegevused lahenduste tavapärasest elutsüklis ulatuslikumad ning hõlmaks sekkumise kõiki elemente, mis toetaksid kestvaks koostalitlusvõimeks vajalikke raamtingimusi üldisemalt. Programm peaks võimaldama ka eri riiklike algatuste koostoimet, mis toob kaasa digiühiskonna arengu.
- (54) Programm peaks soodustama avatud lähtekoodiga lahendusi, et võimaldada korduvkasutust, suurendada usaldust ja tagada läbipaistvus. Sellisel lähenemisel on positiivne mõju rahastatud projektide kestlikkusele.
- (55) Koostalitlusvõime raamistiku rakendamise ja loodud lahenduste koostalitlusvõimega seotud erimeetmeteks eraldatud eelarve on eeldatavasti 194 miljonit eurot.
- (56) Euroopa Parlament rõhutas oma resolutsioonis Euroopa tööstuse digitaliseerimise kohta, kui oluline on tagada Euroopa tööstuse digitaliseerimise jaoks piisav avaliku ja erasektori poolne rahastamine.
- (57) 19. aprillil 2016 võttis komisjon vastu Euroopa tööstuse digitaliseerimise algatuse tagamaks, et „kõik Euroopa tööstusharud olenemata sektorist, asukohast ja suuruselt saavad digitaalsetest uuendustest täit kasu“. See on eriti oluline kultuuri- ja loomesektori VKEde jaoks.
- (58) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee avaldas komisjoni teatise „Euroopa tööstuse digitaliseerimine“ üle heameelt ja tõdes, et koos sellele lisatud dokumentidega on see teatis „esimene samm suure Euroopa tööprogrammis, mis tuleb ellu viia tihedas koostöös kõigi avaliku ja erasektori huvitatud osapoolte vahel“.
- (59) Võimalik, et seatud eesmärkide saavutamiseks tuleb võimendada võrgu- ja andmetöötuse valdkonna vastastikku täiendavate tehnoloogiate potentsiaali, nagu on märgitud komisjoni teatises „Euroopa tööstuse digitaliseerimine“, kus tõdeti, et maailmatasemel võrkude ja pilvtaristu kättesaadavus on tööstuse digitaliseerimise oluline komponent.
- (60) Määrus (EL) 2016/679, millega on ette nähtud liikmesriikide õigusruumis otsekohalduv normistik, tagab isikuandmete vaba liikumise liikmesriikide vahel ja tugevdab tõelise digitaalse ühtse turu toimimise kaht hädavajalikku komponenti – üksikisikute usaldust ja kindlustunnet. Kõik programmi raames võetavad meetmed, mis hõlmavad isikuandmete töötlemist, peaksid seega aitama kaasa nimetatud määruse sujuvale rakendamisele näiteks tehisintellekti ja hajusraamatu tehnoloogiate (näiteks plokiahel) vallas. Need meetmed peaksid toetama selliste digitehnoloogiate arendamist, mis on kooskõlas „lõimitud andmekaitse ja vaikimisi andmekaitse“ kohustustega.

- (61) Programmi rakendamisel tuleks täielikult järgida intellektuaalomandi kaitse ja selle tagamise liidu ja rahvusvahelist raamistikku. Intellektuaalomandi tulemuslikul kaitasel on innovatsioonis oluline koht ning seetõttu on see vajalik programmi tulemuslikuks rakendamiseks.
- (62) Euroopa Majanduspiirkonda kuuluvad kolmandad riigid võivad liidu programmides osaleda koostöö raames, mis kehtestati Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga, ⁽²⁰⁾ milles on sätestatud, et programme rakendatakse kõnealuse lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel. Kolmandad riigid võivad osaleda ka muude õigusaktide alusel. Nende õigusaktidega peaks olema võimalik ette näha osalise assotsieerumise võimaluse, nimelt assotsieerumine piiratud arvu konkreetsete eesmärkidega, mida programmi raames saavutada püütakse. Käesolevasse määrusesse tuleks lisada erisäte, millega nõutakse kolmandatelt riikidelt vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja kontrollikojale vajalike õiguste ja nõutava juurdepääsu andmist, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks.
- (63) Asutused, kellele on delegeeritud programmi rakendamine, peaksid järgima liidu institutsioonide suhtes kohaldatavaid sätteid ja liikmesriikide õigust, mis käsitlevad teabe käitlemist, eelkõige tundliku, kuid salastamata teabe ja ELi salastatud teabe käitlemist. Erieesmärgi „Küberturvalisus ja usaldus“ puhul võib julgeolekukaalutlustel olla vajalik jätta kolmandatest riikidest kontrollitavad õigussubjektid programmi toetuse andmise menetlusest ja pakkumismenetlusest välja. Erandkorras võib selline väljajätmine olla vajalik ka erieesmärkide „Kõrgjõudlusega andmetöötlus“ ja „Tehisintellekt“ puhul. Selliseid väljajätmissi tingivad julgeolekukaalutlused peaksid olema proportsionaalsed ja nõuetekohaselt põhjendatud, osutades ohtudele, mida selliste üksuste kaasamine võib kaasa tuua.
- (64) Võttes arvesse, kui tähtis on võidelda kliimamuutuste vastu kooskõlas liidu kohustustega rakendada Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel vastu võetud Pariisi kokkulepet ⁽²¹⁾ ning saavutada ÜRO kestliku arengu eesmärgid, on programmi eesmärk aidata kaasa kliimameetmete integreerimisele ja üldise eesmärgi saavutamisele – tagada 30 % liidu eelarvekulutustest kliimaeesmärkide toetamiseks ning aidata kaasa üldisele eesmärgile tagada 2024. aastal 7,5 % ning 2026. ja 2027. aastal 10 % mitmeaastase finantsraamistiku iga-aastastest kulutustest elurikkuse eesmärgile –, võttes seejuures arvesse kliimaeesmärkide ja elurikkuse eesmärkide praegust kattumist. Asjakohased meetmed tuleks määrata kindlaks programmi ettevalmistamise ja rakendamise käigus ning neid tuleks uuesti hinnata asjakohaste hindamis- ja läbivaatamismenetluste käigus.
- (65) Kuna programm on uus, on kasulik esitada lisas programmi raames kavandatud meetmete tehniline kirjeldus. Komisjon peaks võtma lisas esitatud tehnilist kirjeldust arvesse tööprogrammide koostamisel ning tööprogrammid peaksid olema kooskõlas käesolevas määruses sätestatud erieesmärkidega.
- (66) Tööprogrammid tuleks vastu võtta mitmeaastaste tööprogrammidenä, reeglina iga kahe aasta järel, või kui see on põhjendatud programmi rakendamise tulenevate vajadustega, siis iga-aastaste tööprogrammidenä. Programmiga ette nähtud rahastamisvormide ja eelarve täitmise viiside valikul tuleks lähtuda nende võimest saavutada meetmete erieesmäärke ja anda tulemusi, võttes eelkõige arvesse kontrollidega seotud kulusid, halduskoormust ja eeldatavat nõuete täitmata jätmisega seotud riski. Antud valik peaks hõlmama kindlasummaliste maksete, ühtsete määrade ja ühikuhindade kasutamist, samuti kuludega sidumata makseid, millele on osutatud finantsmääruse artikli 125 lõikes 1.
- (67) Komisjonil peaks olema õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, et muuta käesoleva määruse I lisa nii, et see kajastaks tehnoloogilisi muutusi ja turusuundumusi, võttes arvesse selles sätestatud meetmeid kooskõlas käesoleva määruse eesmärkidega, ning muuta selle II lisa mõõdetavate näitajate osas, kui seda peetakse vajalikuks, ning täiendada käesolevat määrust seire- ja hindamisraamistiku kehtestamist käsitlevate sätetega. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö

⁽²⁰⁾ EÜT L 1, 3.1.1994, lk 3.

⁽²¹⁾ ELT L 282, 19.10.2016, lk 4.

käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

- (68) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisolulitused nende üksuste valimiseks, mis moodustavad esialgsed ja täiendavad Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused, ning erieesmärkide nr 2, 4 ja 5 jaoks ning erieesmärkide nr 1 ja 3 kohaste võimalike muude eelarve otsese täitmise kaudu rakendatavate meetmete jaoks tööprogrammide vastuvõtmiseks, et saavutada programmi eesmärgid kooskõlas liidu ja liikmesriikide prioriteetidega ning tagada samas liidu ja liikmesriikide ühismeetmete ühtsus, läbipaistvus ja järjepidevus. Neid rakendamisolulitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011⁽²²⁾. Eelarve kaudsel täitmisel rakendatavate meetmete puhul tuleks tööprogrammid vastu võtta kooskõlas nende asutuste haldusnõukogudega, kellele on delegeeritud programmi rakendamine.
- (69) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“) tunnustatud põhimõtteid, eelkõige põhimõtteid, mis käsitlevad isikuandmete kaitset, väljendus- ja teabevabadust, ettevõtlusvabadust, diskrimineerimiskeeldu, tervishoidu, tarbijakaitset ning õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele. Liikmesriigid peaksid käesolevat määrust kohaldama nimetatud õigusi ja põhimõtteid järgides.
- (70) Käesoleva määruse suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt ELi toimimise lepingu artikli 322 alusel vastu võetud horisontaalseid finantsreegleid. Need reeglid on sätestatud finantsmääruses ning nendega määratakse eelkõige kindlaks menetlus liidu eelarve kehtestamiseks ja selle täitmiseks toetuste, auhindade, hangete ja eelarve kaudse täitmise kaudu ning nähakse ette finantsjuhtimises osalejate vastutuse kontroll. ELi toimimise lepingu artikli 322 alusel vastu võetud reeglid hõlmavad ka üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks.
- (71) Kuna liikmesriigid ei suuda käesoleva määruse eesmärke, nimelt toetada ja kiirendada Euroopa majanduse, tööstuse ja ühiskonna üleminekut digitehnoloogiale, viia sellest saadav kasu Euroopa kodanike, haldusasutuste ja ettevõtjateni kogu liidus ning suurendada Euroopa konkurentsivõimet üleilmses digimajanduses, aidates samal ajal kaasa liidus digilõhe ületamisele ja tugevdades liidu strateegilist autonoomiat piisavalt saavutada, küll aga saab neid meetmete ulatuse või mõju tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (72) Selleks et tagada asjaomases poliitikavaldkonnas toetuse andmise järjepidevus ja võimaldada rakendamist alates mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 algusest, peaks käesolev määrus jõustuma võimalikult kiiresti ja seda tuleks kohaldada tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2021.
- (73) Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus (EL) 2015/2240⁽²³⁾ tuleks seetõttu kehtetuks tunnistada,

⁽²²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisolulituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

⁽²³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta otsus (EL) 2015/2240, millega luuakse Euroopa haldusasutuste, ettevõtete ja kodanike jaoks koostalitlusvõime alaste lahenduste ja ühiste raamistike programm (ISA2 programm) kui avaliku sektori ajakohastamise vahend (ELT L 318, 4.12.2015, lk 1).

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesoleva määrusega luuakse programm „Digitaalne Euroopa“ (edaspidi „programm“) mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 kehtivuse ajaks.

Käesolevas määruses sätestatakse programmi eesmärgid, eelarve ajavahemikuks 2021–2027 ning liidupoolse rahastamise vormid ja reeglid.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „segarahastamistoiming“ – liidu eelarvest toetatavad meetmed, sealhulgas finantsmääruse artikli 2 punktis 6 määratletud segarahastamisvahend või -platvorm, milles kombineeritakse liidu eelarvest tagastamatus vormis antav toetus või antavad rahastamisvahendid tagasimakstava arengut rahastavate asutuste või muude avalik-õiguslike finantseerimisasutuste ning erasektori finantseerimisasutuste või erasektori investorite toetusega;
- 2) „õigussubjekt“ – füüsiline isik või juriidiline isik, mis on asutatud ja juriidilise isikuna tunnustatud liidu, liikmesriigi või rahvusvahelise õiguse alusel, millel on juriidilise isiku staatus ning võime tegutseda enda nimel, teostada õigusi ja kanda kohustusi, või finantsmääruse artikli 197 lõike 2 punktis c osutatud juriidilise isiku staatusega üksus;
- 3) „assotsieerunud riik“ – kolmas riik, mis on sellise liiduga sõlmitud lepingu osaline, mis võimaldab tal programmis osaleda vastavalt artiklile 10;
- 4) „Euroopa huvide seisukohast oluline rahvusvaheline organisatsioon“ – rahvusvaheline organisatsioon, mille liikmetest enamik on liikmesriigid või mille peakorter asub mõnes liikmesriigis;
- 5) „Euroopa digitaalse innovatsiooni keskus“ – õigussubjekt, mis valitakse kooskõlas artikliga 16 täitma programmist tulenevaid ülesandeid, eeskätt pakkudes otse tehnoloogilist oskusteavet ja eksperimenteerimisvahendeid, nagu seadmed ja tarkvaralised töövahendid, või tagama juurdepääsu nendele, et võimaldada tööstuse üleminekut digitehnoloogiale, ning hõlbustades juurdepääsu rahastamisele ning on avatud igat liiki ja igas suuruses ettevõtjatele, eelkõige VKEdele, keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele ning kasvufaasis ettevõtjatele ja haldusasutustele kogu liidus;
- 6) „kõrgtasemel digioskused“ – oskused ja kutsealased pädevused, mis nõuavad teadmisi ja kogemusi, mis on vajalikud artiklis 7 osutatud programmiga toetatavate tehnoloogiate, toodete ja teenuste mõistmiseks, projekteerimiseks või kavandamiseks, arendamiseks, haldamiseks, katsetamiseks, juurutamiseks, kasutamiseks ja hooldamiseks;
- 7) „Euroopa partnerlus“ – algatus, nagu on määratletud määruse (EL) 2021/695 artikli 2 punktis 3;

- 8) „väike või keskmise suurusega ettevõtja“ või „VKE“ – mikro-, väike ja keskmise suurusega ettevõtja, nagu on määratletud komisjoni soovitus 2003/361/EÜ⁽²⁴⁾ lisa artiklis 2;
- 9) „küberturvalisus“ – tegevused, mis on vajalikud selleks, et kaitsta võrgu- ja infosüsteeme, selliste süsteemide kasutajaid ja muid küberohtudest mõjutatud isikuid;
- 10) „digiteenuste taristud“ – taristud, mis võimaldavad osutada võrgupõhiseid teenuseid elektrooniliselt, üldjuhul internetis;
- 11) „kvaliteedimärgis“ – märgis, mis näitab, et konkursikutsesse vastuseks esitatud taotlus on läbinud kõik tööprogrammis sätestatud hindamiskünnised, kuid mida komisjon kõnealuse konkursi ebapiisava eelarve tõttu ei saa rahastada ning mis võib saada toetust muudest liidu või liikmesriikide rahastamisallikatest;
- 12) „eksatasand“ – andmetöötlussüsteemide mõistes sellised süsteemid, mis suudavad sooritada 10¹⁸ (10 astmes 18) ujukomatehet sekundis.

Artikkel 3

Programmi eesmärgid

1. Programmi üldeesmärk on toetada ja kiirendada Euroopa majanduse, tööstuse ja ühiskonna üleminekut digitehnoloogiale, viia sellest saadav kasu kodanike, haldusasutuste ja ettevõtjateni kogu liidus ning suurendada Euroopa konkurentsivõimet üleilmses digimajanduses, aidates samal ajal kaasa digilõhe ületamisele liidus ja tugevdades liidu strateegilist autonoomiat tervikliku, valdkondadevahelise ja piiriülese toetuse ning suurema liidu panuse kaudu.

Programmiga, mida rakendatakse tihedas kooskõlas muude kohaldatavate liidu programmidega, soovitakse

- a) tugevdada ja edendada Euroopa võimekust peamistes digitehnoloogia valdkondades läbi mastaapse juurutamise;
- b) laiendada erasektoris ja avalikku huvi pakkuvates valdkondades Euroopa peamiste digitehnoloogiate levikut ja kasutuselevõttu, edendades digitaalsusele üleminekut ja juurdepääsu digitehnoloogiale.

2. Programmil on viis järgmist omavahel seotud erieesmärki:

- a) erieesmärk nr 1 – „Kõrgjõudlusega andmetöötlus“,
- b) erieesmärk nr 2 – „Tehisintellekt“,
- c) erieesmärk nr 3 – „Küberturvalisus ja usaldus“,
- d) erieesmärk nr 4 – „Kõrgtasemel digioskused“,
- e) erieesmärk nr 5 – „Digivõimekuse juurutamine ja parim kasutamine ning koostalitlusvõime“.

Artikkel 4

Erieesmärk nr 1 – „Kõrgjõudlusega andmetöötlus“

1. Erieesmärgi nr 1 – „Kõrgjõudlusega andmetöötlus“ puhul on liidu rahalisel panusel järgmised tegevuseesmärgid:
 - a) juurutada maailma mastaabis arvestatav eksatasandi superandmetöötluse ja andmete integreeritud, nõudlusele suunatud ja rakendamisele lähtuv taristu, mis oleks hõlpsasti juurdepääsetav avaliku ja erasektori kasutajate, eelkõige VKEdele, olenemata sellest, millises liikmesriigis nad asuvad, ning hõlpsasti juurdepääsetav teadustöö jaoks kooskõlas määrusega (EL) 2018/1488, ning seda taristut liidu tasandil koordineerida ja käitada;

⁽²⁴⁾ Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus 2003/361/EÜ mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete määratlemise kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36).

- b) juurutada teadustegevuse ja innovatsiooni tulemusena loodud kasutusvalmis toimivaid tehnoloogiaid, et rajada liidus integreeritud kõrgjõudlusega andmetöötluse ökosüsteem, mis hõlmab teaduse ja tööstuse väärtusahela osade eri aspekte, kaasa arvatud riistvara, tarkvara, rakendused, teenused, ühendused ja digioskused, ning turvalisuse ja andmekaitse kõrget taset;
 - c) juurutada ja käitada eksatasandijärgset taristut, hõlmates integreerimist kvantarvutuse tehnoloogiatega, ning arvutiteaduste teadustaristut ja ergutada liidus selliseks juurutamiseks vajaliku riist- ja tarkvara arendamist.
2. Erieesmärgi nr 1 meetmeid rakendatakse peamiselt Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse ühissettevõtte kaudu, mis asutati määrusega (EL) 2018/1488.

Artikkel 5

Erieesmärk nr 2 – „Tehisintellekt“

1. Erieesmärgi nr 2 – „Tehisintellekt“ puhul on liidu rahalisel panusel järgmised tegevuseesmärgid:
 - a) luua liidus tehisintellektialane põhivõimekus ja -teadmised, kaasa arvatud kvaliteetsete andmeressursside loomine ja tugevdamine ja vastavad vahetismehhanismid ning algoritmikogud, ja seda tugevdada, tagades samal ajal inimkeskse ja kaasava ning liidu väärtusi austava lähenemisviisi;
 - b) teha punktis a osutatud võimekus ettevõtjatele, eriti VKEdele ja iduettevõtjatele, kodanikuühiskonnale, mittetulundusühendustele, teadusasutustele, ülikoolidele ning haldusasutustele kättesaadavaks, et see tooks Euroopa ühiskonnale ja majandusele võimalikult suurt kasu;
 - c) tugevdada liikmesriikide tehisintellekti katsetamise ja sellega eksperimenteerimise vahendeid ja luua sellealane võrgustik;
 - d) äriliste rakendus- ja tootmissüsteemide arendamiseks ja tugevdamiseks hõlbustada tehnoloogia integreerimist väärtusahelatesse ning töötada välja uuenduslikke ärimudeleid ning lühendada aega, mis on nõutav selleks, et viia innovatsioon ärieesmärgil kasutusse, ning edendada tehisintellektil põhinevate lahenduste kasutuselevõttu avalikku huvi pakkuvates valdkondades ja ühiskonnas.

Kättesaadavaks tehtavate tehisintellektil põhinevate lahenduste ja andmete puhul tuleb austada lõimiprivaatsuse ja -turbe põhimõtet ning järgida täielikult andmekaitsealaseid õigusakte.

2. Komisjon määrab kooskõlas liidu ja rahvusvahelise õigusega, sealhulgas hartaga ning muu hulgas kõrgetasemelise tehisintellekti eksperdirühma soovitusi arvesse võttes erieesmärgi nr 2 alla kuuluvates tööprogrammides kindlaks eetikanõuded. Pakkumus- ja konkursikutsed või toetuslepingud peavad sisaldama nendes tööprogrammides sätestatud asjakohaseid nõudeid.

Asjakohasel juhul kontrollib komisjon nimetatud eetikanõuete täitmist. Eetikanõuetele mittevastavate meetmete rahastamise võib igal ajal kooskõlas finantsmäärusega peatada või lõpetada või seda võib vähendada.

3. Erieesmärgi nr 2 meetmeid rakendatakse peamiselt eelarve otsese täitmise kaudu.

Käesolevas artiklis osutatud eetika- ja õigusnõudeid kohaldatakse kõikide erieesmärgi nr 2 meetmete suhtes nende täitmisviisist sõltumata.

Artikkel 6

Erieesmärk nr 3 – „Küberturvalisus ja usaldus“

1. Erieesmärgi nr 3 – „Küberturvalisus ja usaldus“ puhul on liidu rahalisel panusel järgmised tegevuseesmärgid:
 - a) toetada koos liikmesriikidega kõrgetasemeliste küberturvalisuse seadmete, töövahendite ja andmetaristu arendamist ja hankimist, et saavutada Euroopa tasandil küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase, järgides täielikult andmekaitsealaseid õigusakte ja põhiõigusi ning tagades seejuures liidu strateegilise autonoomsuse;

- b) toetada Euroopa küberturvalisuse teadmuse, võimekuse ja oskuste arendamist ja parimat kasutamist ning parimate tavade jagamist ja levitamist;
 - c) tagada tõhusate, tiptasemel küberturvalisuse lahenduste laialdane juurutamine kogu Euroopa majanduses pöörates erilist tähelepanu ametiasutustele ja VKEdele;
 - d) tugevdada liikmesriikide ja erasektori suutlikkust, et aidata neil täita Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2016/1148 ⁽²⁵⁾ nõudeid, muu hulgas meetmete abil, millega toetatakse küberturvalisuse parimate tavade juurutamist;
 - e) parandada vastupanuvõimet küberrünnete, aidata suurendada riskiteadlikkust ja teadmisi küberturvalisuse protsessidest, toetada avaliku ja erasektori organisatsioone küberturvalisuse põhitasemete saavutamisel, näiteks andmete otspunktkrüpteerimise ning tarkvarauuenduste juurutamise kaudu;
 - f) suurendada koostööd tsiviil- ja kaitsevaldkonna vahel seoses kaheksa kasutusega projektide, teenuste, pädevuste ja rakendustega küberturvalisuse vallas kooskõlas määrusega, millega luuakse Euroopa küberturvalisuse tööstusliku, tehnoloogilise ja teadusliku pädevuse keskus ning riiklike koordineerimiskeskuste võrgustik (edaspidi „küberturvalisuse pädevuskeskuse määrus“).
2. Erieesmärgi nr 3 meetmed rakendatakse peamiselt küberturvalisuse valdkonna tööstuse, tehnoloogia ja teadusuuringute Euroopa pädevuskeskuse ning riiklike koordineerimiskeskuste võrgustiku kaudu kooskõlas küberturvalisuse pädevuskeskuse määrusega.

Artikkel 7

Erieesmärk nr 4 – „Kõrgtasemel digioskused“

1. Erieesmärgi nr 4 – „Kõrgtasemel digioskused“ puhul toetatakse liidu rahalise panusega kõrgtasemel digioskuste arendamist programmiga kaetavates valdkondades, aidates seega suurendada Euroopa talendipagasit, ületada digilõhet ning toetada ametioskuste parandamist, eriti kõrgjõudluse ja pilvandmetöötluse, suurandmete analüüsi, küberturvalisuse, hajusraamatu tehnoloogia (nt plokiahel), kvanttehnoloogia, robotika ja tehisintellekti vallas, võttes arvesse soolist tasakaalu. Selleks, et tegeleda oskuste tööturu vajadustele mittevastavuse teemaga ning ergutada digitehnoloogiale ja -rakendustele spetsialiseerumist, on rahalisel panusel järgmised tegevuseesmärgid:
- a) toetada kvaliteetsete pikaajaliste koolituste ja kursuste, sealhulgas põimõppe väljatöötamist ja pakkumist tudengitele ja tööjõule;
 - b) toetada kvaliteetsete lühiajaliste koolituste ja kursuste väljatöötamist ja tööjõule pakkumist, eriti VKEde ja avalikus sektoris;
 - c) toetada kvaliteetse töökohapõhise õppe ja praktika, sealhulgas õppepraktika pakkumist tudengitele ja tööjõule, eriti VKEde ja avalikus sektoris.
2. Erieesmärgi nr 4 meetmeid rakendatakse peamiselt eelarve otsese täitmise kaudu.

Artikkel 8

Erieesmärk nr 5 – „Digivõimekuse juurutamine ja parim kasutamine ning koostalitlusvõime“

1. Erieesmärgi nr 5 – „Digivõimekuse juurutamine ja parim kasutamine ning koostalitlusvõime“ puhul on liidu rahalisel panusel, ületades samal ajal digilõhet, järgmised tegevuseesmärgid:
- a) toetada avalikus sektoris ja avalikku huvi pakkuvates valdkondades, näiteks tervise- ja hooldusvaldkonnas, hariduses, justiits-, tolli-, transpordi-, liikuvus-, energetika- ja keskkonnavaldkonnas, kultuuri- ja loomesektoris, sealhulgas asjakohastes liidus asutatud ettevõtetes tiptasemel digitehnoloogia, näiteks kõrgjõudlusega andmetöötluse, tehisintellekti ja küberturvalisuse tulemuslikku juurutamist ja sellele juurdepääsu;

⁽²⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. juuli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/1148 meetmete kohta, millega tagada võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus (ELT L 194, 19.7.2016, lk 1).

- b) juurutada, käitada ja hooldada kogu liidus üleeuroopalisi koostalitlusvõimelisi tiptasemel digiteenuste taristuid, kaasa arvatud sellega seotud teenuseid vastastikusel täiendavuses riiklike ja piirkondlike meetmetega;
 - c) toetada üleeuroopaliste digiteenuste taristute ja kokkulepitud Euroopa digivaldkonna standardite integreerimist ja kasutamist avalikus sektoris ja avalikku huvi pakkuvates valdkondades, et soodustada kulutõhusat rakendamist ja koostalitlusvõimet;
 - d) hõlbustada lahenduste ja raamistike arendamist, ajakohastamist ja kasutamist haldusasutuste, ettevõtjate ja kodanike seas, kaasa arvatud avatud lähtekoodiga lahendused ning koostalitlusvõime lahenduste ja raamistike taaskasutus;
 - e) pakkuda avalikule sektorile ja liidu tööstusele, eelkõige VKEdele lihtsat juurdepääsu digitehnoloogiate testimisele ja katsetamisele ning nende kasutamise laiendamisele, hõlmates nende piiriülest kasutamist;
 - f) toetada kõrgtasemel digitehnoloogia ja sellega seotud tehnoloogiate, sealhulgas eeskätt kõrgjõudlusega andmetöötluse, tehisintellekti, küberturvalisuse, muude tiptasemel ja tulevikutehnoloogiate, näiteks hajusraamatute tehnoloogiate (näiteks plokiahel), kasutuselevõttu avalikus sektoris ja liidu tööstuses, eriti VKEde seas ja iduettevõtjate seas;
 - g) toetada koostalitlusvõimeliste digilahenduste, sealhulgas digivalitsuse lahenduste projekteerimist, katsetamist, rakendamist ja juurutamist ning hooldust selliste liidu tasandi avalike teenuste jaoks, mille pakkumiseks kasutatakse andmepõhist taaskasutatavate lahenduste platvormi, mille eesmärk on edendada innovatsiooni ja luua ühiseid raamistikke, et anda kodanike ja ettevõtjate käsutusse haldusasutuste pakutavate teenuste kogu potentsiaal;
 - h) tagada liidu tasandil püsiv võimekus juhtida digiarengut, lisaks märgata ja analüüsida digisuundumuste kiiret arengut ja nendega kohaneda ning jagada ja levitada parimaid tavasid;
 - i) toetada koostööd muu hulgas hajusraamatu tehnoloogia (näiteks plokiahel) põhiseid teenuseid ja rakendusi kasutava usaldusväärse andmeajamis- ja digitaristu Euroopa ökosüsteemi loomiseks, sealhulgas toetades koostalitlusvõimet ja standardimist ning edendades selliste liidu piiriüleste rakenduste juurutamist, mis põhinevad lõimprivaatsusel ja -turbel, järgides tarbija- ja andmekaitsealaseid õigusakte;
 - j) rajada Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused ja nende võrgustik ning neid tugevdada.
2. Erieesmärgi nr 5 meetmeid rakendatakse peamiselt eelarve otsese täitmise kaudu.

Artikkel 9

Eelarve

1. Programmi rakendamise rahastamispakett ajavahemikul 1. jaanuarist 2021 kuni 31. detsembrini 2027 on 7 588 000 000 eurot jooksevhindades.
2. Lõikes 1 osutatud summa soovituslik jaotus on järgmine:
 - a) 2 226 914 000 eurot erieesmärgiks nr 1 – „Kõrgjõudlusega andmetöötlus“;
 - b) 2 061 956 000 eurot erieesmärgiks nr 2 – „Tehisintellekt“;
 - c) 1 649 566 000 eurot erieesmärgiks nr 3 – „Küberturvalisus ja usaldus“;
 - d) 577 347 000 eurot erieesmärgiks nr 4 – „Kõrgtasemel digioskused“;
 - e) 1 072 217 000 eurot erieesmärgiks nr 5 – „Digivõimekuse juurutamine ja parim kasutamine ning koostalitlusvõime“.
3. Lõikes 1 nimetatud summat võib kasutada ka programmi rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabi jaoks, näiteks ettevalmistusteks, seireks, kontrolliks, auditeerimiseks ja hindamiseks, sealhulgas ettevõttesiseste infotehnoloogia-süsteemide kasutamiseks.
4. Pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel võetavate meetmetega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jagada aastasteks osamakseteks mitme aasta peale.

5. Vahendid, mis on liikmesriikidele eraldatud eelarve jagatud täitmise korras ja on ühissätete määruse 2021–2027 asjaomastes sätetes ettenähtud tingimuste kohaselt ümber paigutatavad, võib liikmesriikide taotluse alusel paigutada ümber programmile, kui nimetatud artiklis sätestatud tingimused on täidetud, sealhulgas selleks, et võimaluse korral täiendada meetmele antud toetusi kuni 100 % ulatuses rahastamiskõlblike kulude kogusummast, ilma et see piiraks finantsmääruse artiklis 190 sätestatud kaasrahastamise põhimõtte ja riigiabireeglite kohaldamist. Neid vahendeid hallates täidab komisjon eelarvet otseselt finantsmääruse artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punkti a alusel või kaudselt kõnealuse lõigu punkti c alusel. Nende vahendite kasutamisel peetakse silmas asjaomase liikmesriigi huve.

6. Kui komisjon ei ole võtnud juriidilist kohustust eelarve otsesel või kaudsel täitmisel vahendite puhul, mis on ümber paigutatud vastavalt käesoleva artikli lõikele 5, võib vastavad kulukohustustega sidumata vahendid liikmesriigi taotlusel ühissätete määruse 2021–2027 asjaomastes sätetes ettenähtud tingimustel ühele või mitmele vastavale lähteprogrammile tagasi kanda.

7. Kooskõlas finantsmääruse artikli 193 lõike 2 teise lõigu punktiga a võib rahastamisotsuses kirjeldatud nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ja piiratud ajavahemiku jooksul käesoleva määruse alusel toetatavaid meetmeid ja nende aluseks olevaid kulusid käsitada rahastamiskõlblikena alates 1. jaanuarist 2021, isegi kui neid rakendati ja need kanti enne toetustaotluse esitamist.

Artikkel 10

Programmiga assotsieerunud kolmandad riigid

1. Programmis võivad kooskõlas artiklis 3 sätestatud eesmärkidega osaleda järgmised kolmandad riigid assotsieerumise või osalise assotsieerumise kaudu:

- a) Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liikmed, kes on ühtlasi Euroopa Majanduspiirkonna liikmed, vastavalt Euroopa Majanduspiirkonna lepingus sätestatud tingimustele;
- b) ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid vastavalt nende riikide liidu programmides osalemise üldpõhimõtetele ja üldtingimustele, mis on sätestatud vastavates raamlepingutes ja assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes, ning vastavalt eritingimustele, mis on sätestatud liidu ja nende riikide vahelistes lepingutes;
- c) Euroopa naabruspoliitika riigid vastavalt nende riikide liidu programmides osalemise üldpõhimõtetele ja üldtingimustele, mis on sätestatud vastavates raamlepingutes ja assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes; ning vastavalt eritingimustele, mis on sätestatud liidu ja nende riikide vahelistes lepingutes;
- d) muud kolmandad riigid vastavalt tingimustele, mis on sätestatud erilepingus, millega reguleeritakse asjaomase kolmanda riigi osalemist liidu programmides, tingimusel et selle lepinguga:
 - i) tagatakse õiglane tasakaal liidu programmides osaleva kolmanda riigi osamaksete ja saadava kasu vahel;
 - ii) määratakse kindlaks programmides osalemise tingimused, sealhulgas eri programmide osamaksete ja halduskulude kalkulatsioon;
 - iii) ei anta kolmandale riigile liidu programmiga seoses otsustusõigust;
 - iv) on kindlustatud liidu õigus tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja kaitsta oma finantshuve.

Esimese lõigu punkti d alapunktis ii osutatud osamakseid käsitatakse vastavalt finantsmääruse artikli 21 lõikele 5 sihtotstarbelise tuluna.

2. Kolmandate riikide assotsieerumine või osaline assotsieerumine programmiga ei piira artikli 12 lõike 5 kohaldamist.

Artikkel 11

Rahvusvaheline koostöö

1. Liit võib teha koostööd artiklis 10 osutatud kolmandate riikidega, muude kolmandate riikide ja neis riikides asutatud rahvusvaheliste organisatsioonide ja asutustega, seda eeskätt Euroopa ja Vahemere piirkonna partnerluse ja idapartnerluse raames, ning naaberriikidega, eeskätt Lääne-Balkani ja Musta mere piirkonna riikidega. Ilma et see piiraks artikli 18 kohaldamist, ei kaeta programmist selle koostööga seotud kulusid.
2. Erieesmärkide nr 1, nr 2 ja nr 3 raames käesoleva artikli lõikes 1 osutatud kolmandate riikide ja organisatsioonidega tehtava koostöö suhtes kohaldatakse artiklit 12.

Artikkel 12

Julgeolek

1. Programmi raames võetavad meetmed peavad olema kooskõlas kohaldatavate julgeolekunormidega, sealhulgas liidu ja liikmesriikide õigusega ning eeskätt normidega, mis on seotud salastatud teabe kaitsega loata avalikustamise eest. Väljaspool liitu võetavate meetmete puhul, kui kasutatakse või luuakse salastatud teavet, peab lisaks eespool nimetatud nõuete täitmisele olema sõlmitud julgeolekuleping liidu ja selle kolmanda riigi vahel, kus tegevus toimub.
2. Kohasel juhul sisaldavad taotlejate esitatavad toetuseavaldused ja pakkumused julgeolekualast enesehindamist, mille käigus tehakse kindlaks võimalikud julgeolekuküsimused ja kirjeldatakse, kuidas neid peab käsitlema, et liidu ja liikmesriigi õigusnormid oleksid täidetud.
3. Kohasel juhul teostab komisjon või rahastamisasutus, kellele on delegeeritud programmi rakendamine, julgeolekukontrolli selliste taotlejate esitatud toetuseavalduste puhul, kellega seoses ilmnevad julgeolekuprobleemid.
4. Kohasel juhul peavad programmi raames võetavad meetmed olema kooskõlas komisjoni otsusega (EL, Euratom) 2015/444 ⁽²⁶⁾ ja selle otsuse rakendussätetega.
5. Tööprogrammis võidakse ühtlasi sätestada, et assotsieerunud riikides asutatud õigussubjektidel ning liidus asutatud, aga kolmandatest riikidest kontrollitavatel õigussubjektidel ei ole õigust osaleda kõigis või teatavates erieesmärgi nr 3 meetmetes nõuetekohaselt põhjendatud julgeolekukaalutlustel. Sellistel juhtudel on toetuse andmise menetluses ja pakkumismenetluses osalejate ring piiratud õigussubjektidega, kes on asutatud liikmesriigis või keda loetakse liikmesriigis asutatuks ja keda kontrollib liikmesriik või liikmesriigi kodanikud.
6. Kui see on julgeolekukaalutlustel asjakohaselt põhjendatud, võib tööprogrammis sätestada ka, et assotsieerunud riikides asutatud õigussubjektidel ning liidus asutatud, ent kolmandatest riikidest kontrollitavatel õigussubjektidel võib olla õigus osaleda kõigis või teatavates erieesmärkide nr 1 ja nr 2 meetmetes üksnes juhul, kui nad vastavad nõuetele, mida need õigussubjektid peavad täitma, et tagada liidu ja selle liikmesriikide oluliste julgeolekuhuvide kaitse ning salastatud dokumentides sisalduva teabe kaitse. Need nõuded sätestatakse tööprogrammis.
7. Kohasel juhul teostab julgeolekukontrolli komisjon või asutus, kellele on delegeeritud programmi rakendamine. Käesolevas artiklis osutatud julgeolekunõuetele mittevastavate meetmete rahastamise võib igal ajal kooskõlas finantsmäärusega peatada või lõpetada või seda võib vähendada.

Artikkel 13

Koostoime muude liidu programmidega

1. Programm võimaldab III lisas täpsemalt kirjeldatud koostoimet muude liidu programmidega, eeskätt liidu programmidest täiendava rahastuse kaasamise korra kaudu, kui eelarve täitmise kord seda lubab. Rahastamist muudest programmidest võib kasutada kas järjestikku, vahelduvalt või vahendeid kombineerides, sealhulgas ka meetmete ühise rahastamisena. Komisjon tagab, et programmi täiendavuse võimendamisel teiste liidu programmidega ei takistata erieesmärkide saavutamist.

⁽²⁶⁾ Komisjoni 13. märtsi 2015. aasta otsus (EL, Euratom) 2015/444 ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekunormide kohta (ELT L 72, 17.3.2015, lk 53).

2. Komisjon tagab programmi üldise järjepidevuse asjaomaste poliitikameetmete ja liidu programmidega ja nende vastastikuse täiendavuse koostöös liikmesriikidega. Selleks hõlbustab komisjon asjaomaste asutuste omavahelise ning asutuste ja komisjoni vahelise koordineerimise jaoks asjakohaste mehhanismide loomist ning loob asjakohased seirevahendid, et süstemaatiliselt tagada koostoime programmi ja kõigi asjakohaste liidu rahastamisvahendite vahel. Lõikes 1 osutatud korra abil püütakse vältida topelttööd ja saavutada kulutuste võimalikult suur positiivne mõju.

Artikkel 14

Rakendamine ja rahastamise vormid

1. Programmi rakendatakse eelarve otsese täitmise kaudu vastavalt finantsmäärusele või eelarve kaudse täitmise kaudu, delegeerides teatavad rakendusülesanded finantsmääruse artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punktis c osutatud üksustele vastavalt käesoleva määruse artiklitele 4–8. Üksused, kellele on delegeeritud programmi rakendamine, võivad käesolevas määruses sätestatud osalemise ja levitamise õigusnormidest kõrvale kalduda üksnes siis, kui selline kõrvalekaldumine on ette nähtud nende üksuste loomise või nendele üksustele eelarve täitmise alaste ülesannete delegeerimise õigusaktis või, kui tegemist on finantsmääruse artikli 62 lõike 1 esimese lõigu punkti c alapunktide ii, iii või v kohaste üksustega, kui selline kõrvalekaldumine on ette nähtud rahalist panust käsitlevas lepingus ja seda on vaja nende üksuste tegevusega seotud spetsiifiliste vajaduste või meetme olemuse tõttu.

2. Programmist võib rahastamist pakkuda ükskõik millises finantsmääruses sätestatud vormis, sealhulgas eelkõige hangetena või toetuste ja auhindadena.

Kui meetme eesmärgi saavutamine eeldab uuenduslike toodete ja -teenuste hanke korraldamist, võib toetuse määrata üksnes toetusesaajatele, kes on Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivides 2014/24/EL⁽²⁷⁾ ja 2014/25/EL⁽²⁸⁾ määratletud avaliku sektori hankijad või võrgustiku sektori hankijad.

Kui meetme eesmärkide saavutamine eeldab niisuguste uuenduslike digitoodete pakkumist või digiteenuste osutamist, mis ei ole veel turgudel suures mahus kättesaadavad, võib avaliku sektori hankija või võrgustiku sektori hankija lubada sõlmida mitu lepingut sama hankemenetluse raames.

Kui see on avaliku julgeoleku kaalutlustel nõuetekohaselt põhjendatud, võib avaliku sektori hankija või võrgustiku sektori hankija nõuda, et lepingu täitmise koht asuks liidu territooriumil.

Programmist rahastamine võib toimuda ka segarahastamistoimingutes kasutatavate rahastamisvahendite kaudu.

3. Riski, mis on seotud toetusesaajale määratud vahendite sissenõudmisega, võib katta vastastikuse kindlustusmehhanismi osamaksetega ning neid osamakseid käsitatakse piisava tagatisena finantsmääruse kohaselt. Kohaldatakse määruse (EL) 2021/695 artiklit 37.

Artikkel 15

Euroopa partnerlused

Programmi võib rakendada määruse (EL) 2021/695 artiklis 6 osutatud Euroopa partnerluste kaudu ja strateegilise planeerimise protsessi kaudu komisjoni ja liikmesriikide vahel. Eeskätt võib see rakendamine hõlmata osalust ELi toimimise lepingu artikli 187 alusel loodud olemasolevates või uutes ühisetevõttena tegutsevates avaliku ja erasektori partnerlustes. Sellise partnerluse suhtes kohaldatakse kõnealuse määruse Euroopa partnerlusi käsitlevaid sätteid.

⁽²⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65).

⁽²⁸⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/25/EL, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ (ELT L 94, 28.3.2014, lk 243).

Artikkel 16

Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused

1. Programmi rakendamise esimesel aastal luuakse Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste esialgne võrgustik. Sellesse esialgsesse võrgustikku kuulub vähemalt üks keskus igast liikmesriigist, välja arvatud juhul, kui konkreetsel liikmesriigil ei ole pakkuda kandidaati, keda saaks lõigete 2 ja 3 kohaselt nimetada ja valida.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud võrgustiku loomiseks nimetab iga liikmesriik kooskõlas oma riigisiseste menetluste ning haldus- ja institutsiooniliste struktuuridega avatud ja konkurentsipõhise menetluse tulemusena kandidaadid, lähtudes järgmistest kriteeriumidest:

- a) käesoleva artikli lõikes 6 osutatud Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste tegevustega seotud asjakohased pädevused ja artikli 3 lõikes 2 kindlaks määratud ühe või mitme valdkonna alased pädevused;
- b) asjakohane haldussuutlikkus, personal ja taristu, mis on vajalikud, et viia läbi käesoleva artikli lõikes 6 osutatud tegevusi;
- c) tegevuslikud ja õiguslikud vahendid liidu tasandil kehtestatud halduslike, lepinguliste ja finantsjuhtimise alaste õigusnormide kohaldamiseks ning
- d) asjakohane rahaline elujõulisus, mis vastab selliste liidu vahendite tasemele, mille haldamise ülesanne talle antakse, ning mida tõendavad asjakohasel juhul tagatised, mille annab eelistatavalt riigi ametiasutus.

3. Komisjon võtab rakendusaktidega vastu otsused nende üksuste valimise kohta, kellest moodustatakse esialgne võrgustik. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 31 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega. Komisjon võtab enne iga liikmesriigi territooriumil Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuse valimist võimalikult suurel määral arvesse asjaomase liikmesriigi arvamust.

Komisjon valib need üksused välja liikmesriikide nimetatud kandidaatide seast käesoleva artikli lõikes 2 osutatud kriteeriumide ja järgmiste lisakriteeriumide põhjal:

- a) esialgse võrgustiku rahastamiseks kasutada olev eelarve ning
- b) vajadus tagada, et esialgne võrgustik kataks tööstuse ja avalikku huvi pakkuvate valdkondade vajadused ning oleks suure ja tasakaalustatud geograafilise ulatusega, mis suurendaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega loodud Ühtekuuluvusfondist aastateks 2021–2027 abi saavate liikmesriikide ja teiste liikmesriikide vahelist lähenemist, näiteks ületades geograafilise digilõhe.

4. Vajaduse korral ning avatud ja konkurentsipõhise menetluse tulemusena võtab komisjon rakendusaktidega vastu otsused täiendavate Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste valimise kohta. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 31 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Komisjon võtab enne iga liikmesriigi territooriumil täiendava Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuse valimist võimalikult suurel määral arvesse asjaomase liikmesriigi arvamust.

Komisjon valib täiendavad Euroopa innovatsiooni keskused tagades suure geograafilise katvuse üle Euroopa. Võrgustiku üksuste arv peab olema piisavalt suur vastamaks konkreetse liikmesriigi nõudlusele keskuse teenuste järele. Liidu äärepoolseimate piirkondade spetsiifiliste piirangutega arvestamiseks võidakse nimetada eraldi üksused, kes tegeleksid selliste piirkondade vajadustega.

5. Euroopa digitaalse innovatsiooni keskustel on oma organisatoorse korralduse, koosseisu ja töömeetodite sätestamisel üldine autonoomsus.

6. Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused viivad programmi rakendamise käigus ellu liidu tööstuse, eriti VKEde ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate ning avaliku sektori huvides järgmisi tegevusi:

- a) teadlikkuse suurendamine ja digitehnoloogiale ülemineku alase oskusteabe ja teenuste, kaasa arvatud testimis- ja eksperimenteerimisvahendite pakkumine või nende juurdepääsu tagamine;

- b) ettevõtjate, eelkõige VKEde ja iduettevõtjate, ning organisatsioonide ja haldusametuste toetamine programmiga hõlmatud uue tehnoloogia kasutamise abil, et nad muutuksid konkurentsivõimelisemaks ja tõhustaksid oma ärimudeleid;
- c) oskusteabe piirkondadevahelise edasiandmise soodustamine, eeskätt seeläbi, et ühes piirkonnas asutatud VKEd, iduettevõtjad ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad ühendatakse võrku teistes piirkondades loodud Euroopa digitaalse innovatsiooni keskustega, mis on asjaomaste teenuste pakkumiseks kõige sobivamad; oskuste ja teabe, ühisalgatuste ning heade tavade vahetamise soodustamine;
- d) haldusametustele, avaliku sektori organisatsioonidele, VKEdele või keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele temaatiliste teenuste, eelkõige tehisintellekti, kõrgjõudlusega andmetöötluse ning küberturvalisuse ja usaldusega seotud teenuste osutamine või nendele juurdepääsu tagamine;
- e) kolmandatele isikutele rahalise toetuse pakkumine erieesmärgi nr 4 raames.

Esimese lõigu punkti d tähenduses võivad Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused spetsialiseeruda konkreetsetele temaatilistele teenustele ega pea pakkuma kõiki käesolevas lõikes nimetatud temaatilisi teenuseid või pakkuma neid teenuseid kõigile käesolevas lõikes osutatud kategooriatesse kuuluvatele üksustele.

7. Kui Euroopa digitaalse innovatsiooni keskus saab käesolevast programmist rahalisi vahendeid, peavad need olema toetuste vormis.

II PEATÜKK

RAHASTAMISKÕBLIKKUS

Artikkel 17

Rahastamiskõblilikud meetmed

- 1. Rahastamiskõblilikud on üksnes meetmed, mis aitavad saavutada artiklites 3–8 sätestatud eesmärgi.
- 2. Programmi raames võetavate meetmete rahastamiskõblikkuse kriteeriumid sätestatakse tööprogrammides.

Artikkel 18

Rahastamiskõblilikud õigussubjektid

- 1. Rahastamiskõblilikud on järgmised õigussubjektid:
 - a) õigussubjektid, kes on asutatud:
 - i) liikmesriigis või liikmesriigiga seotud ülemeremaal või -territooriumil;
 - ii) programmiga assotsieerunud kolmandas riigis kooskõlas artiklitega 10 ja 12;
 - b) muud õigussubjektid, kes on loodud liidu õiguse alusel, ja Euroopa huvide seisukohast olulised rahvusvahelised organisatsioonid.
- 2. Erandina lõikest 1 võivad õigussubjektid, kes on asutatud kolmandas riigis, mis ei ole programmiga assotsieerunud, osaleda konkreetsetes meetmetes, kui see on vajalik programmi eesmärkide saavutamiseks. Sellised õigussubjektid kannavad oma osalemise kulud ise, välja arvatud juhul, kui tööprogrammides on sätestatud teisiti.
- 3. Füüsilised isikud on rahastamiskõblilikud vaid erieesmärgi nr 4 raames antavate toetuste puhul.
- 4. Artiklis 24 osutatud tööprogrammiga võidakse ette näha, et selliseid piiranguid õigustavatel julgeolekukaalutlustel või meetmete puhul, mis on otseselt seotud liidu strateegilise sõltumatusega, võivad osaleda ainult liikmesriikides asutatud toetusesaajad või toetusesaajad, kes on asutatud liikmesriikides või konkreetsetes assotsieerunud riikides või kolmandates riikides. Assotsieerunud riikides asutatud õigussubjektide osalemise piiramine peab vastama asjakohase lepingu tingimustele.

III PEATÜKK

TOETUSED

*Artikkel 19***Toetused**

Programmi raames antakse ja hallatakse toetusi kooskõlas finantsmääruse VIII jaotisega ning need võivad katta kuni 100 % rahastamiskõlblikest kuludest, ilma et see piiraks finantsmääruse artiklis 190 sätestatud kaasrahastamise põhimõtet. Selliseid toetusi antakse ja hallatakse vastavalt konkreetse erieesmärgi kirjeldusele.

*Artikkel 20***Hindamiskriteeriumid**

1. Hindamiskriteeriumid määratakse kindlaks tööprogrammides ja konkursikutsetes, võttes arvesse vähemalt järgmisi elemente:

- a) meetme küpsus projekti väljatöötamisel;
- b) kavandatava rakenduskava usaldusväärsus;
- c) vajadus saada üle finantstakistustest, näiteks turupõhise rahastamise puudumisest.

2. Kui see on asjakohane, võetakse hindamiskriteeriumide määramisel arvesse järgmisi elemente:

- a) liidu toetuse stimuleeriv mõju avaliku ja erasektori investeeringutele;
- b) eeldatav majanduslik, sotsiaalne, kliima- ja keskkonnamõju;
- c) juurdepääsetavus ja vastavatele teenustele juurdepääsu hõlpsus;
- d) üleeuroopaline ulatus;
- e) tasakaalustatud geograafiline jaotus kogu liidus, kaasa arvatud geograafilise digilõhe ületamine, sealhulgas ka äärepoolseimates piirkondades;
- f) pikaajalise kestlikkuskava olemasolu;
- g) vabadus projektide tulemusi taaskasutada ja kohandada;
- h) koostoime ja vastastikune täiendavus muude liidu programmidega.

*Artikkel 21***Hindamine**

Kooskõlas finantsmääruse artikliga 150 hindab toetuseavaldusi hindamiskomisjon, mis võib täielikult või osaliselt koosneda sõltumatutest välisekspertidest.

IV PEATÜKK

SEGARAHASTAMISTOIMINGUD JA MUU KOMBINEERITUD RAHASTAMINE*Artikkel 22***Segarahastamistoimingud**

Programmi kohased segarahastamistoimingud tehakse vastavalt määrusele (EL) 2021/523 ja finantsmääruse X jaotisele.

*Artikkel 23***Kumulatiivne ja alternatiivne rahastamine**

1. Meede, mis on saanud toetust programmi alusel, võib saada toetust ka mõnest muust liidu programmist, sealhulgas eelarve jagatud täitmise alla kuuluvatest fondidest, tingimusel et neist toetustest ei kaeta samu kulusid. Asjakohase liidu programmi reegleid kohaldatakse vastavalt sellele osale, millega on meedet toetatud. Kumulatiivne rahastamine ei tohi ületada meetme rahastamiskõlblikke kogukulusid. Liidu eri programmidest saadud toetuse võib arvutada proportsionaalselt kooskõlas dokumentidega, milles on sätestatud toetuse tingimused.
2. Programmi raames kvaliteedimärgise saamiseks peavad meetmed vastama kõigile järgmistele tingimustele:
 - a) neid on hinnatud programmi konkursikutse alusel;
 - b) need vastavad kõnealuse konkursikutsega ette nähtud kvaliteedi miinimumnõuetele;
 - c) neid ei saa eelarvepiirangute tõttu kõnealuse konkursikutse alusel rahastada.

Programmi raames vastuseks konkursikutsel esitatud toetusavaldused, mis on saanud programmi kohaselt kvaliteedimärgise, võivad saada toetust ERDFist või ESF+ist vastavalt ühissätete määruse 2021–2027 asjaomastele sätetele.

V PEATÜKK

PROGRAMMITÖÖ, SEIRE, HINDAMINE JA KONTROLL*Artikkel 24***Tööprogrammid**

1. Programmi rakendatakse finantsmääruse artiklis 110 osutatud tööprogrammide kaudu.
2. Tööprogrammid võetakse üldjuhul vastu mitmeaastaste programmidenä, reeglina iga kahe aasta järel, ning need hõlmavad nii programmi üldeesmärke kui ka üht või mitut erieesmärki. Kui see on põhjendatud konkreetsete rakendamise seotud vajaduste tõttu, võib tööprogrammid vastu võtta ka aastaste programmidenä.
3. Tööprogrammid peavad olema kooskõlas programmi erieesmärkidega, nagu on sätestatud artiklites 4–8, võttes samas arvesse ka I lisas ettenähtud valdkondi ja tegevuste liike. Nendes tuleb tagada, et toetatavad meetmed ei tõrju välja erasektori rahalisi vahendeid.
4. Selleks et kajastada tehnoloogilisi muutusi ja turusuundumusi, antakse komisjonile õigus võtta kooskõlas artikliga 30 vastu delegeeritud õigusakte I lisa muutmiseks selles esitatud tegevuste osas kooskõlas programmi erieesmärkidega, nagu on sätestatud artiklites 4–8.
5. Tööprogrammides esitatakse kohaldatavuse korral segarahastamistoimingute jaoks ette nähtud kogusumma.
6. Komisjon võtab rakendusaktidega vastu tööprogrammid erieesmärkide nr 2, nr 4 ja nr 5 jaoks ning erieesmärkide nr 1 ja nr 3 kohaste võimalike muude eelarve otsese täitmise kaudu rakendatavate meetmete jaoks. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 31 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

*Artikkel 25***Seire ja aruandlus**

1. Mõõdetavad näitajad, mida kasutatakse programmi rakendamise seireks ja mille abil antakse aru artikli 3 lõikes 2 sätestatud erieesmärkide saavutamisel tehtud edusammudest, on esitatud II lisas.
2. Komisjon kehtestab meetoodika, millega kehtestatakse näitajad artikli 3 lõikes 1 sätestatud üldeesmärkide saavutamisel tehtud edusammude täpsaks hindamiseks.
3. Programmi eesmärkide saavutamisel tehtud edusammude tõhusa hindamise tagamiseks on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 30 vastu delegeeritud õigusakte II lisa muutmiseks, et vaadata läbi või täiendada mõõdetavaid näitajaid, kui seda peetakse vajalikuks, ning täiendada käesolevat määrust seire- ja hindamisraamistiku kehtestamist käsitlevate sätetega.
4. Tulemusaruannete süsteemiga tagatakse, et programmi rakendamise ja selle tulemuste seireks vajalikke andmeid kogutakse tõhusalt, tulemuslikult ja õigel ajal, nii et tulemusi saaks kasutada tehtud edusammude ja esinenud raskuste põhjalikuks analüüsiks.

Selleks kehtestatakse liidu vahendite saajatele ja vajaduse korral liikmesriikidele proportsionaalsed aruandlusnõuded.

5. Taustanäitajatena kasutatakse maksimaalselt ära ELI ametlikku statistikat, näiteks regulaarseid IKT-valdkonna statistilisi uuringuid. Komisjon konsulteerib riikide statistikaametitega ja kaasab nad koos Eurostatiga programmi rakendamise ja digitehnoloogiale üleminekul tehtud edusammude seireks kasutatavate statistiliste näitajate esialgsesse kavandamisse ja väljatöötamisse.

*Artikkel 26***Programmi hindamine**

1. Programmi hindamine viiakse läbi nii, et selle tulemusi saaks aegsasti kasutada otsustamisprotsessis. See hõlmab artiklis 3 sätestatud programmi üldeesmärkide saavutamisel tehtud edusammude kvalitatiivset hindamist.
2. Lisaks programmi korrapärasele seirele viib komisjon läbi programmi vahhindamise, siis kui selle rakendamise kohta on kättesaadav piisavalt teavet, ent mitte hiljem kui neli aastat pärast programmi rakendamise algust. Vahhindamise põhjal kohandatakse vastavalt vajadusele programmi rakendamist, võttes arvesse ka asjakohaseid uusi tehnoloogilisi arengusuundumusi.
3. Programmi rakendamise lõpus, ent mitte hiljem kui neli aastat pärast artiklis 1 nimetatud ajavahemikku lõppu, viib komisjon läbi programmi lõpphindamise.

Lõpphindamisel hinnatakse programmi pikemaajalist mõju ja kestlikkust.

4. Hindamisaruannete süsteemiga tuleb tagada, et liidu vahendite saajad koguvad programmi hindamiseks vajalikke andmeid tõhusalt, tulemuslikult ja õigel ajal ning piisavalt detailselt.
5. Komisjon esitab lõikes 2 osutatud vahhindamise ja lõikes 3 osutatud lõpphindamisaruande Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele.

*Artikkel 27***Auditid**

1. Auditid liidu rahalise toetuse kasutamise kohta, mille on teinud isikud või üksused, sealhulgas muud kui need, kes on saanud selleks volitused liidu institutsioonidelt, asutustelt, ametitelt või rakendusametustelt, on finantsmääruse artikli 127 kohaselt üldise kindluse aluseks.
2. Kontrollisüsteemiga tagatakse asjakohane tasakaal usalduse ja kontrolli vahel; seejuures võetakse arvesse kontrollimise haldus- ja muid kulusid kõikidel tasanditel.
3. Kulude auditeerimine toimub järjepideval viisil ning säästlikkuse, tõhususe ja tulemuslikkuse põhimõtteid järgides.
4. Kontrollisüsteemi ühe osa moodustava auditistrateegia aluseks võib olla kulude representatiivse valimi finantsaudit. Sellist representatiivset valimit täiendatakse kulutustega seotud riskide hindamisel põhineva valikuga.
5. Meetmete puhul, mida rahastatakse kumulatiivselt mitmest liidu programmist, viiakse läbi üksainus audit, mis hõlmab kõiki asjakohaseid programme ja neist igäihe puhul kohaldatavaid reegleid.

*Artikkel 28***Liidu finantshuvide kaitse**

Kui kolmas riik osaleb programmis rahvusvahelise lepingu kohaselt vastu võetud otsuse alusel või muu õigusakti alusel, annab kolmas riik vastutavale eelarvevahendite käsutajale, OLAFile ja kontrollikoja vajalikud õigused ja nõutava juurdepääsu, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks. OLAFi puhul hõlmavad need õigused õigust korraldada juurdlust, sealhulgas teha kohapealseid kontrollid ja inspekteerimisi, nagu on sätestatud määruses (EL, Euratom) nr 883/2013.

*Artikkel 29***Teave, teavitamine, avalikustamine, toetus poliitikavaldkondadele ja tulemuste levitamine**

1. Liidu rahaliste vahendite saajad märgivad ära nende vahendite päritolu ja tagavad liidu rahastamise nähtavuse eriti meetmete ja nende tulemuste tutvustamisel, andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele, selle kohta sidusat, tulemuslikku ja proportsionaalset suunatud teavet.
2. Komisjon rakendab programmi, programmi raames võetud meetmete ja saavutatud tulemustega seotud teabe- ja teavitamismeetmeid. Ühtlasi tagab komisjon, et digitaalsektoris võimalikele liidu rahaliste vahendite taotlejatele antakse tervikliku teavet ja et see teave jõuaks nendeni.

Programmile eraldatud rahaliste vahenditega panustatakse samuti liidu poliitiliste prioriteetide edastamise institutsioonilistes sõnumites niivõrd, kuivõrd need prioriteedid on seotud artiklis 3 osutatud eesmärkidega.

3. Programmist toetatakse poliitika kujundamist, teavitustegevust, teadlikkuse suurendamist ja programmiga seotud meetmete levitamist ning edendatakse koostööd ja kogemuste vahetamist artiklites 4–8 osutatud valdkondades.

VI PEATÜKK

DELEGEERITUD ÕIGUSAKTID, RAKENDUSAKTID, ÜLEMINEKU-JA LÖPPSÄTTED

Artikkel 30

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artikli 24 lõikes 4 ja artikli 25 lõikes 3 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile kuni 31. detsembrini 2028.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 24 lõikes 4 ja artikli 25 lõikes 3 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
6. Artikli 24 lõike 4 ja artikli 25 lõike 3 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 31

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab programmi „Digitaalne Euroopa“ koordineerimiskomitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Artikkel 32

Kehtetuks tunnistamine

Otsus (EL) 2015/2240 tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2021.

*Artikkel 33***Üleminekusätted**

1. Käesolev määrus ei mõjuta nende meetmete jätkamist või muutmist, mis on algatatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 283/2014 ⁽²⁹⁾ ja otsuse (EL) 2015/2240 kohaselt, mille kohaldamist nende meetmete suhtes jätkatakse kuni nende lõpetamiseni.
2. Programmi rahastamispaketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulud, mis on vajalikud selleks, et tagada üleminek programmi ning määruse (EL) nr 283/2014 ja otsuse (EL) 2015/2240 kohaselt vastu võetud meetmete vahel.
3. Vajaduse korral võib kanda liidu eelarvesse assigneeringuid ka pärast 2027. aastat, et katta artikli 9 lõikes 4 ette nähtud kulusid selleks, et oleks võimalik hallata meetmeid, mis ei ole 31. detsembriks 2027 veel lõpule viidud.

*Artikkel 34***Jõustumine ja kohaldamine**

Käesolev määrus jõustub selle *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise päeval.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2021.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 29. aprill 2021

Euroopa Parlamendi nimel
president
D. M. SASSOLI

Nõukogu nimel
eesistuja
A. P. ZACARIAS

⁽²⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 283/2014, milles käsitletakse üleeuroopalisi telekommunikatsioonitaristu valdkonna võrke hõlmavaid suuniseid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1336/97/EÜ (ELT L 86, 21.3.2014, lk 14).

I LISA

MEETMED

Programmi tehniline kirjeldus: meetmete ulatus

Programmi esialgsed meetmed ja asjakohasel juhul täiendavad meetmed rakendatakse kooskõlas järgmiste tehniliste kirjeldustega.

Erieesmärk nr 1 – „Kõrgjõudlusega andmetöötlus“

Programmiga rakendatakse Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse strateegiat, toetades täielikku liidu ökosüsteemi, mis pakub Euroopale maailmas konkureerimiseks vajalikku kõrgjõudlusega andmetöötlus- ja andmetöötlusvõimsust. Strateegia eesmärk on juurutada vahemikus 2022–2023 tiptasemel kõrgjõudlusega andmetöötluse ja andmetaristu, millel on eksatasandi jõudlus, ning vahemikus 2026–2027 eksatasandijärgsed võimalused, tagades liidule oma sõltumatu ja konkurentsivõimelise kõrgjõudlusega andmetöötluse tehnoloogia, et saavutada kõrgjõudlusega andmetöötluse rakenduste tiptase ja laiendada kõrgjõudlusega andmetöötluse kättesaadavust ja kasutamist.

Selle eesmärgi kohased esialgsed meetmed ja asjakohasel juhul täiendavad meetmed hõlmavad järgmist.

1. Ühine hankeraamistik, mis võimaldab kasutada ühiselt kavandatud lähenemisviisi tiptasemel kõrgjõudlusega andmetöötluse, sh eksatasandi kõrgjõudlusega superandmetöötluse integreeritud võrgu ja andmetaristu omandamiseks. See võrk tehakse kooskõlas määrusega (EL) 2018/1488 hõlpsasti kättesaadavaks avaliku ja erasektori kasutajatele, eriti VKEdele, olenemata sellest, millises liikmesriigis nad asuvad, ning teadustöö jaoks.
2. Ühine hankeraamistik eksatasandijärgse superandmetöötluse taristu jaoks, kaasa arvatud kvantarvutuse tehnoloogiatega integreerimiseks.
3. Liidu tasandi koordineerimine ja piisavad rahalised vahendid, et toetada sellise taristu arendamist, hankeid ja käitamist.
4. Liikmesriikide kõrgjõudlusega andmetöötluse ja andmetöötluse võimekuse võrgustiku loomine ning toetus liikmesriikidele, kes soovivad täiendada oma kõrgjõudlusega andmetöötluse võimekust või omandada uusi võimekusi.
5. Kõrgjõudlusega andmetöötluse pädevuskeskuste võrgustiku loomine; iga liikmesriigi kohta vähemalt üks keskus, mis on seotud selle riigi superandmetöötluskeskusega, et pakkuda kõrgjõudlusega andmetöötluse teenuseid tööstusele, eriti VKEdele, teadusringkondadele ja haldusasutustele.
6. Kasutusvalmis toimiva tehnoloogia juurutamine: teadustegevuse ja innovatsiooni tulemusena pakutav superandmetöötlus kui teenus, et luua Euroopa integreeritud kõrgjõudlusega andmetöötluse ökosüsteem, mis hõlmaks teaduse ja tööstuse väärtusahela kõiki osi (riistvara, tarkvara, rakendused, teenused, ühendused ja kõrgtasemel digioskused).

Erieesmärk nr 2 – „Tehisintellekt“

Programmiga luuakse ja tugevdatakse Euroopa tehisintellekti põhivõimekust, sealhulgas andmeressursid ja algoritmikogud, ning tehakse need kättesaadavaks kõigile haldusasutustele ja ettevõtjatele ning tugevdatakse liikmesriikides olemasolevaid ja uusi tehisintellekti katsetamise ja sellega eksperimenteerimise rajatise ja luuakse nende võrgustik.

Selle eesmärgi kohased esialgsed meetmed ja asjakohasel juhul täiendavad meetmed hõlmavad järgmist.

1. Ühtsete Euroopa andmeruumide loomine, mis võimaldaks andmete kättesaadavust üle Euroopa, sealhulgas avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamisest saadud teave, ja mida kasutatakse tehisintellekti lahenduste sisendandmete allikana. Andmeruumid peaksid olema avatud avalikule ja erasektorile. Laialdasema kasutamise huvides tuleb andmeruumis olevad andmed teha koostalitlusvõimeliseks, eelkõige andmevormingute kaudu, mis on avatud, masinloetavad, standardsed ja dokumenteeritud, nii avaliku ja erasektori vahelise suhtluse kontekstis kui ka sektorite siseselt ja sektoriülevalt (semantiline koostalitlusvõime).
2. Kõigile potentsiaalsetele Euroopa kasutajatele hõlpsasti ning õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel kättesaadavate Euroopa ühiste algoritmikogude või algoritmikogude rakendusliideste arendamine. Ettevõtjad ja avalik sektor peavad olema võimelised tuvastama ja kasutama nende vajadustele kõige paremini sobivaid lahendusi.

3. Liikmesriikidega koos tehtavad kaasinvesteeringud tippasemel rajatistesse katsete ja eksperimentide tegemiseks reaalses tingimustes, keskendudes tehisintellekti rakenduste kasutamisele sellistes elutähtsates sektorites nagu tervis, Maa seire ja keskkonnaseire, transport ja liikuvus, julgeolek, tootmine ja rahandus ning muud avalikku huvi pakkuvad valdkonnad. Need rajatised peavad olema avatud kõikidele osalejatele kogu Euroopast ning need tuleks ühendada Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste võrguga. Rajatised peavad olema varustatud või ühendatud suurte andmetöötlus- ja arvutusseadmete ning värskema tehisintellektitehnoloogiaga, seda ka arenevates valdkondades nagu neuromorfne andmetöötlus, süvaõpe ja robotika.

Erieesmärk nr 3 – „Küberturvalisus ja usaldus“

Programmi kaudu innustatakse oluliste võimekuste tugevdamist, loomist ja omandamist, et kindlustada liidu digimajandust, ühiskonda ja demokraatiat, tugevdades liidu tööstuslikku potentsiaali ja konkurentsivõimet küberturvalisuse valdkonnas ning parandades nii avaliku kui ka erasektori suutlikkust kaitsta kodanikke ja ettevõtjaid küberohtude eest, muu hulgas toetades direktiivi (EL) 2016/1148 rakendamist.

Selle eesmärgi kohased esialgsed meetmed ja asjakohasel juhul täiendavad meetmed hõlmavad järgmist:

1. Liikmesriikidega koos kõrgetasemelistesse küberturvalisuse seadmetesse, taristusse ja oskusteabesse tehtavad kaasinvesteeringud, mis on hädavajalikud, et kaitsta elutähtsat taristut ja digitaalset ühtset turgu laiemalt. Selline kaasinvesteering võib hõlmata investeeringuid küberturvalisuse ja küberruumi olukorrateadlikkusega seotud kvantvahenditesse ja andmeressurssidesse ning muudesse vahenditesse, mis antakse kogu Euroopas avaliku ja erasektori kasutusse.
2. Olemasoleva tehnoloogilise võimekuse suurendamine ja liikmesriikides asuvate pädevuskeskuste võrgustiku loomine ning selle tagamine, et selline võimekus vastab avaliku sektori ja tööstuse vajadustele muu hulgas selliste toodete ja teenuste osas, mis suurendavad küberturvalisust ja usaldust digitaalsel ühtsel turul.
3. Tippasemel tulemuslike küberturvalisuse ja usalduse alaste lahenduste laialdase juurutamise tagamine kõigis liikmesriikides. Selline juurutamine hõlmab toodete turvalisuse ja ohutuse suurendamist alates nende projekteerimisest kuni turustamiseni.
4. Toetus küberturvalisuse alaste oskuste nappuse ületamisele, nagu näiteks küberturvalisuse alaste oskuste programmide üksteisega vastavusse viimine, nende kohandamine konkreetse sektori vajadustega ja sihipärastele erikursustele pääsemise hõlbustamine.

Erieesmärk nr 4 – „Kõrgtasemel digioskused“

Programmiga toetatakse praeguse ja pealekasvava tööjõu juurdepääsu kõrgtasemel digioskustele ning nende oskuste alaseid koolitusvõimalusi, eelkõige kõrgjõudlusega andmetöötluse, suurandmete analüüsi, tehisintellekti, hajusraamatute (näiteks plokiahela) tehnoloogiate ja küberturvalisuse vallas, pakkudes muu hulgas tudengitele, hiljuti kõrgkooli lõpetanutele, praegustele töötajatele ja igas vanuses kodanikele, kes vajavad oskuste täiendamist, nende asukohast olenemata vahendeid selliste oskuste omandamiseks ja arendamiseks.

Selle eesmärgi kohased esialgsed meetmed ja asjakohasel juhul täiendavad meetmed hõlmavad järgmist.

1. Juurdepääs töökohapõhisele õppele pädevuskeskustes ja kõrgtasemel digitehnoloogiat kasutavate ettevõtjate pakutava praktika kaudu.
2. Juurdepääs kõrgtasemel digitehnoloogia kursustele, mida pakuvad kõrgharidusasutused, teadusasutused ja tööstuse kutsetunnistuste väljastamisega tegelevad asutused koostöös programmis osalevate asutustega (teemade hulka kuuluvad eeldatavalt tehisintellekt, küberturvalisus, hajusraamatu tehnoloogiaid (nt plokiahelad), kõrgjõudlusega andmetöötlus ja kvanttehnoloogia).
3. Osalemine lühiajalistel spetsialiseeritud kutsealastel koolitustel, mis on eelnevalt sertifitseeritud, näiteks küberturvalisuse vallas.

Sekkumised keskenduvad kõrgtasemel digioskustele, mis on seotud spetsiifiliste tehnoloogiatega.

Artiklis 16 ette nähtud Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused toimivad koolitusvõimaluste vahendajatena, tehes koostööd haridus- ja koolitusteenuse osutajatega.

Erieesmärk nr 5 – „Digivõimekuse juurutamine ja parim kasutamine ning koostalitlusvõime“

Digivõimekuse juurutamist ja parimat kasutamist või koostalitlusvõimet edendavate projektide puhul on tegemist ühishuviprojektidega.

I. Selle eesmärgi kohased avalikku huvi pakkuvate valdkondade digitehnoloogiale üleminekuga seotud esialgsed meetmed ja asjakohasel juhul täiendavad meetmed hõlmavad järgmist.

1. Haldusametuste ajakohastamine

1.1. Toetus liikmesriikidele e-valitsemist käsitleva Tallinna deklaratsiooni põhimõtete rakendamisel kõigis poliitika-valdkondades; vajaduse korral vajalike registrite loomine ja nende omavaheline ühendamine täies vastavuses määrusega (EL) 2016/679.

1.2. Toetus piiriüleste digiteenuste taristu sidusa ökosüsteemi projekteerimisele, katsetamisele, juurutamisele, hooldusele, arendamisele ja tutvustamisele ning otspunktidevaheliste sujuvate, turvaliste, koostalitlusvõimeliste, mitmekeelsete, piiriüleste või valdkondadevaheliste lahenduste ja ühisraamistike edendamine avalikus halduses. Siia hulka kuulub ka mõju ja kasulikkuse hindamise meetodika.

1.3. Toetus olemasolevate ühiste spetsifikatsioonide ja standardite hindamisele, ajakohastamisele ja tutvustamisele ning uute ühiste spetsifikatsioonide, avatud spetsifikatsioonide ja standardite arendamisele, kehtestamisele ja tutvustamisele liidu standardimisplatvormide kaudu ning vastavalt vajadusele koostöös Euroopa või rahvusvaheliste standardiorganisatsioonidega.

1.4. Koostöö usaldusväärse taristu Euroopa ökosüsteemi loomiseks, kasutades võimaluse korral hajusraamatu-põhiseid (näiteks plokiatel) teenuseid ja rakendusi, sh koostalitlusvõime ja standardimise toetamine ning liidu piiriüleste rakenduste juurutamise edendamine.

2. Tervis

2.1. Selle tagamine, et kodanikel on kooskõlas kohaldatavate andmekaitsealaste õigusaktidega kontroll oma isikuandmete üle ning võimalus oma isiklikele terviseandmetele piirleselt juurde pääseda ning neid piirleselt jagada, kasutada ja hallata turvalisel ja niisugusel viisil, mis tagab nende privaatsuse olenemata nende endi või andmete asukohast. E-tervise digiteenuste taristu loomise lõpuleviimine ja selle laiendamine uute digiteenustega, mis on seotud haiguste ennetamise, tervise- ja hooldusvaldkonnaga ning selliste teenuste kasutuselevõtu toetamine, tuginedes liidu meetmete ja liikmesriikide laialdasele toetusele, eriti e-tervise võrgustikus vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/24/EL⁽¹⁾ artiklile 14.

2.2. Paremate andmete kättesaadavaks tegemine teadusuuringute, haiguste ennetamise ning personaalsete ravi- ja hoolduslahenduste jaoks. Selle tagamine, et Euroopa tervisevaldkonna teaduritel ja meditsiinipraktikutel on juurdepääs piisavatele ressurssidele (jagatud andmeruumid, kaasa arvatud andmesalvestus ja -töötlus, oskusteave ja analüüsivõimekus). Eesmärk on tagada vähemalt 10 miljonist inimesest koosnev populatsioonipõhine kohort.

2.3. Digitaalsete vahendite kättesaadavaks tegemine kodanike võimestamise ja inimkeskse hoolduse jaoks, toetades uuenduslike ja parimate tavade vahetamist digitervise, võimekuse suurendamise ja tehnilise abi vallas, eelkõige seoses küberturvalisuse, tehisintellekti ja kõrgjõudlusega andmetöötlusega.

3. Kohtusüsteem

Sujuva ja turvalise piiriülese elektroonilise side võimaldamine kohtusüsteemis ning kohtute ja muude tsiviil- ja kriminaalõiguse valdkonna pädevate asutuste vahel. Kodanike, ettevõtjate, õiguspraktikute ja kohtusüsteemi liikmete jaoks õigusemõistmisele, õigusteabele ja menetlustele juurdepääsu parandamine, kasutades semantiliselt koostalitlusvõimelisi ühendusi andmebaaside ja registritega ning hõlbustades veebipõhist vaidluste kohtuvälisest lahendamist. Kohtute ja õiguslatöötajate jaoks selliste uuenduslike tehnoloogiate arendamise ja rakendamise edendamine, mis põhinevad muu hulgas tehisintellekti lahendustel ja mis tõenäoliselt saavad optimeerida ja kiirendada menetlusi (nagu näiteks õigustehnoloogia rakendused).

4. Transport, liikuvus, energeetika ja keskkond

Niisuguste detsentraliseeritud lahenduste ja taristute juurutamine, mida on vaja selliste mastaapsete digirakenduste jaoks nagu ühendatud ja automatiseeritud sõidukijuhtimine, mehitamata õhusõidukid, aruka liikuvuse kontseptsioonid, arukad linnad, arukad maapiirkonnad või äärepoolseimad piirkonnad, ning mis toetavad transpordi-, energia- ja keskkonnapoliitikat ning on kooskõlas Euroopa ühendamise rahastu kohaste transpordi- ja energeetikasektorite digitaliseerimise meetmetega.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2011. aasta direktiiv 2011/24/EL patsiendiõiguste kohaldamise kohta piiriüleises tervishoius (ELT L 88, 4.4.2011, lk 45).

5. Haridus, kultuur ja meedia

Euroopa loovisikutele, loome- ja kultuurisektorile juurdepääsu pakkumine uusimatele digitehnoloogiatele tehisintellektist kõrgtasemel andmetöötluseni. Kasutada Euroopa kultuuripärandit, sealhulgas Europeanat, et toetada haridust ja teadusuuringuid ning edendada kultuurilist mitmekesisust, sotsiaalset ühtekuuluvust ja Euroopa ühiskonda. Digitehnoloogia kasutuselevõtu toetamine hariduses ning ka era- ja avaliku sektori vahenditest rahastatud kultuuriasutustes.

6. Muud meetmed, mis toetavad digitaalset ühtset turgu

Toetavad meetmed nagu digikirjaoskuse ja meediapädevuse edendamine ning alaealiste, lapsevanemate ja õpetajate teadlikkuse suurendamine ohtudest, millega alaealised võivad võrgukeskkonnas kokku puutuda, ning sellest, kuidas neid kaitsta, ning küberkiusamise ja laste seksuaalset kuritarvitamist kajastavate materjalide internetis levitamise vastu võitlemine, toetades üleeuroopalist turvalise interneti keskuste võrku. Tähtliku väärinfo levitamise avastamise ja selle vastu võitlemise meetmete edendamine, suurendades seeläbi liidu üldist vastupanuvõimet; digitaalsetel platvormidel põhineva majanduse liidu vaatluskeskuse ning uuringute ja teavitustegevuse toetamine.

Punktides 1–6 osutatud meetmeid võivad osaliselt toetada Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused, kasutades samu võimeid, mis on välja töötatud selleks, et abistada tööstust üleminekul digitehnoloogiale (vt II punkti).

II. Selle eesmärgi kohased tööstuse digipöördega seotud esialgsed meetmed ja asjakohasel juhul täiendavad meetmed hõlmavad:

Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste võrgustiku ulatuse suurendamisele kaasaaitamine, et tagada kõigi ettevõtjate, eelkõige VKEde juurdepääs digivõimekusele kõigis liidu piirkondades. Selline kaasaaitamine hõlmab järgmist:

- 1) juurdepääs ühtsele Euroopa andmeruumile, tehisintellektiplatvormidele ja Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse vahenditele andmeanalüüsi ja arvutusmahukate rakenduste jaoks;
- 2) juurdepääs mastaapsetele tehisintellekti testimise vahenditele ja rajatistele ning kõrgetasemelistele küberturvalisuse töövahenditele;
- 3) juurdepääs kõrgtasemel digioskustele.

Esimeses lõigus osutatud meetmeid koordineeritakse eelkõige programmist „Euroopa horisont“ toetatavate digitehnoloogia innovatsioonimeetmetega ja ERFist Euroopa digitaalse innovatsiooni keskustesse tehtavate investeeringutega ning need täiendavad üksteist vastastikku. Turuleviimise toetusi võidakse pakkuda ka programmi raames kooskõlas riigiabiireeglitega. Digitehnoloogiale ülemineku edasiste sammude rahastamist toetatakse programmi „InvestEU“ rahastamisvahendite abil.

II LISA

**MÕÕDETAVAD NÄITAJAD PROGRAMMI RAKENDAMISE KONTROLLIMISEKS JA ARUANDLUS
KONKREETSETE EESMÄRKIDE SAAVUTAMISE KOHTA****Erieesmärk nr 1 – „Kõrgjõudlusega andmetöötlus“**

- 1.1. Ühiselt hangitud kõrgjõudlusega andmetöötluse taristute arv.
- 1.2. Eksatasandi ja eksatasandijärgsete arvutite kasutamine kokku ja nende kasutamine eri sidusrühmade poolt (ülikoolid, VKEd jne).

Erieesmärk nr 2 – „Tehisintellekt“

- 2.1. Katse- ja eksperimenteerimisrajatistesse kaasinvesteeritud summa kokku.
- 2.2. Käesoleva määruse kohaste meetmetega seotud Euroopa ühiste algoritmikogude või algoritmikogude rakendusliideste, ühtsete Euroopa andmeruumide ning katse- ja eksperimenteerimisrajatiste kasutamine.
- 2.3. Niisuguste juhtumite arv, mille puhul organisatsioonid otsustavad programmi tulemusel integreerida tehisintellekti oma toodetesse, protsessidesse või teenustesse.

Erieesmärk nr 3 – „Küberturvalisus ja usaldus“

- 3.1. Ühiselt hangitud küberturvalisuse taristute ja/või vahendite arv ⁽¹⁾.
- 3.2. Nende kasutajate ja kasutajakogukondade arv, kes on saanud juurdepääsu Euroopa küberturvalisuse rajatistele.

Erieesmärk nr 4 – „Kõrgtasemel digioskused“

- 4.1. Programmist toetatud kõrgtasemel digioskuste omandamise koolituse läbinud isikute arv.
- 4.2. Nende ettevõtete, eelkõige VKEde arv, kellel on raskusi IKT-spetsialistide töölevõtmisega.
- 4.3. Nende isikute arv, kes on teatanud, et pärast programmist toetatud koolituse lõppu on nende tööhõive olukord paranenud.

Erieesmärk nr 5 – „Digivõimekuse juurutamine ja parim kasutamine ning koostalitlusvõime“

- 5.1. Avalike digiteenuste kasutuselevõtt.
- 5.2. Suure digimahukuse näitajaga ettevõtjad.
- 5.3. Riikliku koostalitlusvõime raamistiku Euroopa koostalitlusvõime raamistikuga vastavusse viimise ulatus.
- 5.4. Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste teenuseid kasutanud ettevõtjate ja avaliku sektori asutuste arv.

⁽¹⁾ „Taristu“ tähendab üldjuhul uuringute ja eksperimentide taristut, nagu testimissüsteemid, küberpolügonid ja andmetöötlus-/kommunikatsiooniseadmed.

See võib olla kas üksnes andmed ja/või tarkvara või hõlmata füüsilisi rajatisi. „Vahendid“ tähendab üldjuhul füüsilist seadet ja/või tarkvara/algoritmi, mida kasutatakse IKT-süsteemide turvalisuse suurendamiseks.

Näiteks sissetungi tuvastamise tarkvara või andmeressursid, mis võimaldavad olukorrateadlikkust seoses elutähtsa taristuga. Küberturvalisuse pädevuskeskuse määrus võimaldab teha eri liiki hankeid, mitte üksnes ühishankeid, Euroopa küberturvalisuse tööstusliku, tehnoloogilise ja teadusliku pädevuse keskusel kui liidu asutusel, muudel üksustel liidu toetuse abil või mitmel osalisel ühiselt.

III LISA

KOOSTOIME MUUDE LIIDU PROGRAMMIDEGA

1. Koostoime programmiga „Euroopa horisont“ tagab järgmise:
 - a) kuigi mitu programmi ja programmi „Euroopa horisont“ teemavaldkonda kattuvad, on toetatavate meetmete liigid, nende oodatavad väljundid ja sekkumispõhimõtted erinevad ja üksteist täiendavad;
 - b) programmi „Euroopa horisont“ raames toetatakse laialdaselt teadusuuringuid, tehnoloogia arendamist, tõendamist, katseprojekte, kontseptsiooni tõendamist, testimist ja innovatsiooni, kaasa arvatud uuenduslike digitehnoloogiate kommertskasutuse-eelne juurutamine, kasutades selleks
 - i) teemavaldkonna „Digivaldkond, tööstus ja kosmos“ samba „Üleilmsed probleemid ja Euroopa tööstuse konkurentsivõime“ eraldi eelarvet, et arendada progressi võimaldavaid tehnoloogiaid (tehisintellekt ja robotika, järgmise põlvkonna internet, kõrgjõudlusega andmetöötlus ja suurandmed, olulised digitehnoloogiad, mis ühendavad digi- ja muud tehnoloogiad);
 - ii) teadustaristu toetamist samba „Tiptasemel teadus“ raames;
 - iii) digitaalsete aspektide integreerimist kõigi samba „Üleilmsed probleemid“ alla kuuluvate valdkondade puhul (tervishoid, julgeolek, energia ja liikuvus, kliima jne) ning
 - iv) toetust läbimurdelise innovatsiooni levitamisele samba „Innovaatiline Euroopa“ raames (neist paljud ühendavad digi- ja füüsilist tehnoloogiat);
 - c) programmi raames investeeritakse
 - i) digivõimekuse suurendamiseks kõrgjõudlusega andmetöötluse, tehisintellekti, hajusraamatu tehnoloogiate (nt plokiahel), küberturvalisuse ja kõrgtasemel digioskuste vallas ning
 - ii) liidu raamistikus toimuvasse digivõimekuse ja uusimate digitehnoloogiate juurutamiseks riikide, piirkondade ja kohalikul tasandil avalikku huvi pakkuvates valdkondades (nt tervis, avalik haldus, õigus ja haridus) või turutõrgetega valdkondades (nt ettevõtete, eriti VKEde digitaliseerimine);
 - d) programmi võimekused ja taristu tehakse kättesaadavaks teadus- ja innovatsioonikogukonnale, muu hulgas programmi „Euroopa horisont“ toetatavate meetmete jaoks nagu katsetused, eksperimendid ja tõendamine kõigis sektorites ja kõigis valdkondades;
 - e) niivõrd kui uudsete digitehnoloogiate arendamine programmi „Euroopa horisont“ raames edeneb, võetakse need tehnoloogiad järk-järgult kasutusele ja juurutatakse programmi raames;
 - f) programmi „Euroopa horisont“ algatusi oskuste ja pädevuste õppekavade väljatöötamiseks, kaasa arvatud õppekavad, mida pakutakse EIT digitehnoloogia teadmus- ja innovatsioonikogukonna (KIC) ühistegevuskustes, täiendatakse programmi toetatava kõrgtasemel digioskuste alase võimekuse suurendamise kaudu;
 - g) kehtestatakse tugevad programmitöö ja rakendamise koordineerimise mehhanismid, mis viivad mõlema programmi töökorra võimalikult suures ulatuses omavahel vastavusse. Nende juhtimisstruktuurid hõlmavad kõiki asjaomaseid komisjoni talitusi.
2. Koostoime liidu programmidega, mida rakendatakse eelarve jagatud täitmise kaudu, sealhulgas sh ERF, ESF+, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond ning Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond, tagab järgmise:
 - a) eelarve jagatud täitmise korraga hõlmatud liidu programmide ja programmi antava täiendava rahastamise kaasamise korda kasutatakse selleks, et toetada meetmeid, millega tagatakse ühenduslülil aruka spetsialiseerumise ning Euroopa majanduse ja ühiskonna digitehnoloogiale ülemineku jaoks antava toetuse vahel;
 - b) ERF aitab kaasa piirkondlike ja kohalike innovatsiooni ökosüsteemide arendamisele ja tugevdamisele, tööstuse ümberkujundamisele ning ühiskonna ja avaliku sektori asutuste digitehnoloogiale üleminekuks, stimuleerides seega ka e-valitsemist käsitleva Tallinna deklaratsiooni rakendamist. See hõlmab toetust tööstuse digipöördele ja selle tulemuste ning uudsete tehnoloogiate ja uuenduslike lahenduste kasutuselevõtule. Programm täiendab ja toetab digivõimekuse riikidevahelise võrgustiku loomist ja digivõimekuse kaardistamist, et teha need kättesaadavaks VKEdele ning et teha koostalitlusvõimelised IT-lahendused kättesaadavaks kõigis liidu piirkondades.

3. Koostoime Euroopa ühendamise rahastuga tagab järgmise:
 - a) programm keskendub ulatusliku digivõimekuse ja -taristu loomisele kõrgjõudlusega andmetöötluse, tehisintellekti, küberturvalisuse ja kõrghariduse digioskuste vallas, et tagada elutähtsate olemasolevate või testitud uuenduslike digilahenduste laialdane kasutuselevõtt ja juurutamine kogu Euroopas liidu raamistikus avalikku huvi pakkuvates või turutõrgetega valdkondades. Programmi tuleb rakendada peamiselt koos liikmesriikidega tehtavate koordineeritud ja strateegiliste, eriti ühiste avalike hangete kaudu tehtavate investeeringutena, mis on suunatud kogu Euroopas jagatavasse digivõimekusse ja kogu liitu hõlmavatesse meetmetesse, mis toetavad koostalitlusvõimet ja standardimist digitaalse ühtse turu arendamise osana;
 - b) programmi võimekus ja taristu tehakse kättesaadavaks uute uuenduslike tehnoloogiate ja lahenduste juurutamiseks liikuvuse ja transpordi valdkonnas. Euroopa ühendamise rahastu toetab uute uuenduslike tehnoloogiate ja lahenduste kasutuselevõttu ja juurutamist liikuvuse ja transpordi valdkonnas;
 - c) luuakse koordineerimismehhanismid, eelkõige asjakohaste juhtimisstruktuuride kaudu.
 4. Koostoime programmiga „InvestEU“ tagab järgmise:
 - a) määruse (EL) 2021/523 raames pakutakse turupõhisel rahastamisel põhinevat toetust muu hulgas programmikohaste poliitikaeesmärkide saavutamiseks; sellist turupõhist rahastamist võib kombineerida toetuste andmisega ning
 - b) ettevõtjate juurdepääsu rahastamisvahenditele hõlbustab Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste pakutav toetus.
 5. Koostoime programmiga „Erasmus+“ tagab järgmise:
 - a) programmi raames toetatakse selliste tipp tehnoloogiate nagu tehisintellekti või kõrgjõudlusega andmetöötluse juurutamiseks vajalike kõrghariduse digioskuste arendamist ja omandamist koostöös asjaomaste tööstusharudega;
 - b) programmi „Erasmus+“ kõrghariduse oskuste osa täiendab programmi sekkumisi, mis puudutavad oskuste omandamist kõrg- ja keskmise taseme valdkondades ja kõrgil tasemel, kasutades selleks liikuvuse kaudu saadud kogemusi.
 6. Koostoime Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega loodud programmiga „Loov Euroopa“ tagab järgmise:
 - a) programmi „Loov Euroopa“ MEDIA tegevussuuna raames toetatakse algatusi, millel võib olla tõeline mõju kogu Euroopa kultuuri- ja loomesektorile, aidates kõnealustel sektoritel kohaneda digitehnoloogiale üleminekuga;
 - b) programm pakub Euroopas muu hulgas loovisikutele, loome- ja kultuurisektorile juurdepääsu uusimatele digitehnoloogiatele alates tehisintellektist kuni kõrghariduse andmetöötluseni.
 7. Tagatakse koostoime ka muude pädevusi ja oskusi käsitlevate liidu programmide ja algatustega.
-